

Ветеранхэмрэ сабийхэмрэ лэпылэгъу афэхъух

Псылгыплым иофхэр

Блэкыгъэ тхьамафэм АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр Краснодар псылгыплым иофхэм апае Теуцожь районим ыкIи Адыгэкъалэ ащылагъэх. Зэхэсыгъоу зехашъагъэм хэлэжъагъэх Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, комитетхэм япашъэхэу Александр Лобода, Янэкъо Аскэр, Брыцу Рэмэзан, Игорь Ческидовыр, Теуцожь районим ыкIи Адыгэкъалэ ядминистрациехэм япашъэхэу Хъачмамыкъо Азэматрэ Хьатэгъу Налбийрэ, федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Краснодар псылгыплым» иллыкIохэр.

Теуцожь районим щыпсэхэрэм псылгыплым зэрарэу къафыхьэрэм фэгъэхьыгъэ тхьаусыхэ тхылъэу къатхыгъэр ары ушъхагъу шъхьалэу мыщ фэхъугъэр. Иофхэр зытет шьыпкъэм зыщэгъэозэнэу, зэрагъэлъэгъунэу депутатхэр кIогъагъэх, псылгыплым инепкъхэр, Теуцожь районим ит къутырэу Городскоим къыщыублагъэу Адыгэкъалэ нэсэу, къаплухагъэх, къаплыхагъэх.

Нэужым зэхэсыгъом псылгыплым зэрарэу къыхьэрэм игъэкIотыгъэу щытегушылагъэх. Мыщ дэжым чIычIэгъымкIэ псэу къаплорэр псэуплэхэм къызэраклархэрэр, лэжыгъэхэр зэригъэкIодыхэрэр, нэпкъхэр зэрэзэхохэрэр къыщыхагъэщыгъэх, ахэри, нэмыкI Иофгъоу къыздихьыхэрэри дэгъэзыхьыгъэ зэрэхъуштхэм зэдытегушылагъэх.

Краснодар псылгыплым изытет, зэрарэу къыхьэхэрэм икъоу зацагъэгъуазэм, ащ фэгъэхьыгъэ парламент едэлунхэр Къэралыгъо Советым — Хасэм щызэхашъхэу, псылгыплым ипашъэхэри къырагъэблэгъэнхэу рахъухагъ.

Тигъэзет къызэрэхуытыгъэу, мы мафэхэм шлушлэ офтхьабзэу «ДзэкIолым ыгу» зыфилорэр республикэм щэкIо. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым джырэ уахътэм шыжъот. Зипсауныгъэ изытет зыуплэкIу зышюигъо цыфхэр гу-лпытфэ хирургием инаучнэ Гупчэу Бакулевым ыцIэ зыхьырым испециалистхэм къаплуалэх.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэхъумэгъэнымкIэ и Министерствэ иотдел ипашъэу Зезэрэхъэ Марыет тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, республикэм ит лэзэплэ учреждениехэм пэшорыгъэшъэу списокхэр зехэгъэуцохи къарахьылагъэх. Ветеранхэу е сабийхэу гу-лпытфэ уз зилэхэу, игъэкIотыгъэ уплэкIунхэр е специалистхэр упчIэжъэгъу афэхъунхэу зыщыклагъэхэр арых ащ хэтхэгъэхэр. Апэрэ мафэм нэгбъри 100 фэдызмэ уплэкIунхэр арагъэкIугъэх. АшIэн фаеу Москва къыкIыгъэ врачхэм къатхьэрэм елытыгъэшт зэфэхьысыжъхэр. ЫпкIэ хэмылэу гу-лпытфэ хирургием инаучнэ Гупчэу Бакулевым ыцIэ зыхьырым ащылэзэштх, узыр мыхьылэ дэдэ хъумэ,

республикэм ит сымэджэщхэм яклIолэштх.

— 2006-рэ илъэсым мы Гупчэм иврачхэр Адыгеим къэкIогъагъэх, — ело Марыет. — Ахэм анахэу аналэ зытетыгъэр сабийхэу зыгу тэрэзэу оф зымышлэхэрэр арых. Ау плэкIугъэхэм ащыщэу зипсауныгъэ изытет анахэ дэхэу алы-

тэгъэ нэгбърэ 17 къахахыгъагъ ыкIи ыпкIэ хэмылэу операция ашIыгъагъэх, сабийхэм яшлогъэшхо арагъэкIыгъагъ. Мыщ фэдэ врачхэр къызэрэклугъэхэм мэхъанэшхо ил, сыда плэмэ уз гъэтылгыгъэ зилэ цыфхэм лэпылэгъу афэхъух.

Зэхъхэгъусэ Къонэ Кимэ рэ Бибэрэ шлушлэ офтхьабзэм къекIолагъэхэм ащыщых. Кимэ ветеран.

— Москва тыклонэу амал тилэп. Врач цIэрылохэр Адыгеим къэкIугъэхэу зызэхэтэхым, лэщэу тигуапэ хугъэ ыкIи бэрэ темыгупшысэу мыщ тыкъекIолагъ, — ело Бибэ. — Сишъхэгъуси сэри тауплэкIугъ. Сэ ащ фэдэу зи къысхагъэщыгъэп. Сишъхэгъусэ дэхэклае шлагъэ ыгу зигъэгумэкIырэр, ау плэкIунэу Астрахани тыщылагъ. Ау врачхэм яеплэыкIэ зетекIыгъ, операция ятымыгъэшIынэу зэдэтштэгъагъ. Непэ медицинэ уплэкIунхэр игъэкIотыгъэу тагъэкIугъэх, зэфэхьысыжъэу къыталорэм елытыгъэу

тызекIошт. Мыщ фэдэ офтхьабзэм кIэщакIо фэхъугъэхэм тафэраз, лэпылэгъушо къытфэхъугъэхэу сэлъытэ.

Джаджэ къыкIыгъэу илъэситф зыныбжэ Толмачев Артем цыкIум ыгу тэрэзэу оф ымышлэу къэхъугъ. ИлъэситплыкIэ узэ-кIэлэбэжымэ ар операция ашIыгъагъ. Ау илэгъухэм ахэтэу джэгоу, къычыхьэ зыхъукIэ зэлугъэхэу, ыгу егъэгумэкIы. Янэ игъусэу ар шлушлэ офтхьабзэм къекIолагъ. Москва къыкIыгъэ кардиологыр шъэожъыем еплыгъ ыкIи ыпкIэ фашIыгъэ операцием ишIугъэ къызэрэклыгъэр къыхигъэщыгъ. ИкIэрыкIэу операция пшыжъыныр имыщыклагъэу ылытагъ, ипсауныгъэ изытет лъыплъэнхэу къарилугъ. Ныр гупсэфыгъэу ядэжэ клэжыгъэ.

Врач цIэрылоу Москва къыкIыгъэхэм ялофшIэн зэрагъэцIкIэрэм, ветеранхэм афэгъэхьыгъэ къэтынхэр агъэхъазырынхэу Гупчэ телекомпанием ижурналистхэр республикэм къэкIугъагъэх. Мыщ къыдихэлъытагъэу, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым мы мафэхэм офтхьабзэ зэфэшъхьафхэр щэкIох. Зэо лэжъаным иорэдхэр къалох, дзэ-патриотическэ клубхэм, дзэ-культкIум ихэушъхьафыкIыгъэ отрядхэм якъэгъэлъэгъонхэр зэхашъэх. Джащ фэдэу «Уятэжъ ыцIэ тхы» ыкIи «Георгиевскэ кусэ» зыфилорэ акциехэр щэкIох.

ПИАТЫКЪО Анет.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Адыгэ лэпкъым икультурэ зыкъегъэлэтыжыгъэным, ащ ихэбзэ анахэ дэгъухэр зэлъагъэшлэгъэнхэм илахэ ин дэдэ зэрахишIыхьэрэм ыкIи ыныбжэ илъэс 70-рэ зэрэхъугъэм япхыгъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тамыгъэу «Законыр. Пшъэрылыр. Цыфыгъэр» зыфилорэр фагъэшъошагъ **Нэхэе Аслъанчэрые Къасимэ ыкъом**, Адыгэ Республикэм и культурамкIэ икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгеим лэпкъ ордэхэмкIэ и Къэралыгъо ансамблэу «Исламыем» ихудожественнэ пащэ.

Илъэсыбэ хугъэу шлуагъэ къытэу гъэсэнэгъэм иоф зэрэфэлажъэхэрэм, къыткIэхъухьэрэ ныбжыкIэхэм яегъэджэнкIэ ыкIи яплункIэ гъэхъагъэхэр зэрашIыгъэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Кабылбекова Жамила Абакир ыпхъум**, гъэсэнэгъэмкIэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ республикэ гимназием» инджылызыбзэмкIэ икIэлэгъаджэ;

— **Мохова Антонинэ Дмитрий ыпхъум**, гъэсэнэгъэмкIэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ

республикэ гимназием» географиемкIэ икIэлэгъаджэ;

— **Сихъу Назрэт Кимэ ыпхъум**, гъэсэнэгъэмкIэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ республикэ гимназием» ублэплэ классхэмкIэ икIэлэгъаджэ;

— **Тыгушъэ Разыет Якубэ ыпхъум**, гъэсэнэгъэмкIэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ республикэ гимназием» ублэплэ классхэмкIэ икIэлэгъаджэ;

— **Гамова Валентинэ Николай ыпхъум**, гъэсэнэгъэмкIэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ республикэ гимназием» идокументхэм оф адзэ-шIэрэм.

Адыгеим сэкъатныгъэ зилэу исхэм аратырэ ахъщэ шлухъафтынхэм ахагъэхъуагъ

Илъэс 13 хуыгъэу гъэсэн-гъэм ыкли шлэныгъэм, литературэм ыкли искусствэм, техникэм ыкли народнэ творчествэм, физическэ культурэм ыкли спортым альэныкыкълэ ахъщэ шлухъафтынэм икыдэхын те-гъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикэм ис сэкъатхэм азыфагу зэнэкъокъу шызэхъащэ. Илъэс къэс а зэнэкъокъухэм ахэлэ-жъэрэ нэбгыри 6-м ыпшъэкълэ къэтпчыгъэ лъэныкыкыгъэу ашашыгъэхэм апае ахъщэ шлухъафтын афагъэшъуагъ. Пстэумкли илъэс 13-м кыкълэу нэбгырэ 80-м ехъумэ а шлу-хъафтын афагъэшъуагъ.

Адыгэ Республикэм и Лы-шхъуэу Тхъаклушынэ Аслъан и Указуэ «Зипсауныгъэ пыч фэхъуыгъэ цыфхъу Адыгэ Рес-публикэм шыпсэхуэрэм ахъщэ шлухъафтын ятыгъэным фэ-гъэхъыгъэ Положением зэхъо-кыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехъыллагъ» зыфилорэм тегъэп-

сыхъагъэу ахъщэ шлухъаф-тынхъу сомэ мини 5 хуыщты-гъэхэр сомэ мини 10-м нагъэ-сыгъэх.

Шлухъафтын къаратыным пае зэнэкъокъум хэлэжъэнхэм-кълэ фитыныгъэ зилэхэр илъэс 14-м нэсыгъэхэр ыкли ащ шло-кыгъэхэр ары. Ахъщэ шлухъаф-тын афагъэшъуагъэным ехъыллагъэ унашъор коммиссие гъэнэфагъэм ештэ. Ащ хэхъэх гъэцэкълэу хабзэм икыулы-кыуэхэм, общественнэ объеди-нениехэм, ветеранхэмрэ сэкъатныгъэ зилэхэмрэ яоргани-зациехэм ялыкълэхэр.

Ахъщэ шлухъафтынхэр афа-гъэшъуашъэнхэмкълэ кандидатурэ-хэр къагъэлъэгъонхэ альэкълыщт общественнэ организациехэм, учреждениехэм, чыплэ зыгъэло-рышлэжыныным ыкли гъэцэкълэу хабзэм якыулыкыуэхэм.

Мы илъэсым спортым гъэ-хъагъэу шашлыгъэхэм апае шлу-хъафтынхэр афагъэшъуагъэх

Даниил Исаим (1998-рэ илъэ-сым къэхъугъ, ынэхэмкълэ сэкъатныгъэ ил), Беданэкъо Заур (1991-рэ илъэсым къэхъугъ, жъажъэу зэхехы); литературэм-рэ искусствэмрэ альэныкыкълэ — Лъэпцлэрышэ Рэщыд (1997-рэ илъэсым къэхъугъ, ипсауныгъэкълэ сэкъатныгъэ ил), Игорь Патрий (1957-рэ илъэ-сым къэхъугъ, ынэхэмкълэ сэкъатныгъэ ил), Пэрэныкыо Чатиб (1935-рэ илъэсым къэхъугъ, я II-рэ купым хэхъэрэ сэкъат-ныгъэ ил); техникэмрэ народнэ творчествэмрэ альэныкыкълэ гъэхъагъэу ышлыгъэхэм апае — Петренко Александр (1959-рэ илъэсым къэхъугъ, я III-рэ купым хэхъэрэ сэкъатныгъэ ил). Республикэм ипащэхэр кълэ-щакълэ зэрэфэхъугъэхэм тетэу сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэе мафэ тегъэлсыхъагъэу сэкъат-ныгъэ зилэхэм яобщественнэ объединениехэм ялыкълэхэр зы-рагъэблагъэхэкълэ, зипсауныгъэ пыч фэхъуыгъэхэм Адыгэ Рес-публикэм иахъщэ шлухъафтын-хэр аратыщты.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Сурэтыр

Къызыхихыщтыр Къегъоты

Сурэтышлэу Евгений Ка-зицыным илофшлагъэхэр шылэныгъэм, тыкъэзыу-цухъэрэ дунаим хилъа-гъохэрэм афэгъэхъыгъэх. Къоклыплэм шыпсэхурэ лъэпкъхэм яискусствэкълэ Къэралыгъо музейе Мыекъуапэ дэтым ащ исурэтхэм якъэгъэлъэ-гъон къыщызылаухыгъ.

Музеим идиректорэу Кушъу Нэфсэт, Адыгэ Республикэм исурэтышлэхэм я Союз итхъама-тэу Хъуажэ Рэмззан, Красно-дар дэт сурэткъэгъэлъэгъуаплэу «САНТАЛ» зыфилорэм идирек-торэу Нина Стрижовар, Красно-дар шыпсэхурэ Евгений Кази-

цыныр, нэмыкълэхэри къэгъэлъэ-гъоным икызылаухын ехъылла-гъэу къэгъушылагъэх.

Блэкыгъэ илъэсхэм, уахътэу тызыхъэтым, шылэныгъэм тапэкълэ хилъагъо шлоигъом афэгъэхъы-гъэ сурэтхэр Е. Казицыным ешлы. Ащ иныбджэгъу сурэ-тышлэу Сергей Дудко къызэ-рэтилуагъэу, цыфым игупшысэ-хэр, шылэныгъэм зэхъоклыны-гъэу хилъагъохэрэм исурэтхэм-кълэ къылуатэхэ зыхъукълэ, рэ-хъат илэп, неущрэ мафэм къы-рыкълэу егъэгумэкълэ. Цыкълэ-шъоклоу шылэныгъэм хилъагъо-рэр сурэтышхо ышлын, илоф-шлэнкълэ цыфхэм агурылон зэ-рилъэкълэхэр Е. Казицыным шлукълэ фэтэлъэгъух.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Сурэтым итхэр: **Евгений Ка-зицынымрэ Хъуажэ Рэмззан-рэ къэгъэлъэгъуаплэм члэтых.**

Анахъ дэгъухэм ахалытагъ

Икырэ 2013-рэ илъэсымкълэ «Урысыем итовар анахъ дэгъуи 100» зыфилорэ зэнэкъокъум икълэххэр Краснодар краим шызэфэхъысыжыгъэх. Пстэум-кли краим ипредприятие 42-мэ къыдагъэкълэу е агъэцэкълэрэ фэлэ-фашлэу 68-рэ ащ илауреат хуыгъэ, дипломхэр къыцахыгъ-гъэх.

Зэнэкъокъум теклоныгъэр къыщыдэзыхыгъэу, шытхъу та-мыгъэ ыкли диплом къызыфа-гъэшъуагъэхэм ащыщ кълэуцыл-клоу ыкли зихэхъогъоу зипсау-ныгъэ пыч фэхъуыгъэхэр зыщы-зэтырагъэуцожьыр Гупчэу «Звездный» зыфилорэри. Ар Псыфабэ дэт, илъэсипшл пчъа-гъэ хуыгъэу лэф ешлэ, ыцлэ зэблахъоу къыхэкълэгъэми, зы-фэгъэзэгъэ лъэныкыом зэхъо-кыныгъэ фэхъугъэп.

Мы лэзэплэ-гъэлпсэфыплэр Европэм ишапхъэхэм адистхэу зэтэгъэлпсыхъагъ, «жъогъуицклэ» алъытэхэрэм ащыщ. Нэбгыри 100-м ехъумэ а зы уахътэм

зыцагъэлпсэфыным ыкли япса-уныгъэ шызэтырагъэуцожьыным фэгъэлпсыгъ, лъэхъаным кълэу къызидихыгъэ медицинэ обо-рудование дэгъу члэу, шлэныгъэ куу зилэ специалистхэм лэф щашлэ. Джащ фэдэу санато-рием ипащэу Гыш Рэмззани щытхъу тамыгъэу «Отличник качества» зыфилорэр къыфа-

гъэшъуагъ. Шлуагъэу Гупчэм къытырэ пстэури, фэлэ-фашлэ-хэм ягъэцэкълэн зэрэщыдэла-жъэхэрэри къыщыхагъэщыгъэх зэнэкъокъум икълэххэр зы-щызэфэхъысыжыгъэу лэфтхъа-бзэм. Санаториеми, ащ ипа-щи афагъэшъуагъэхэр къалэ-жыгъэу шыпкъэу ащ къыщыгу-шылагъэхэм алъытагъ.

Илъэс 20 тешлагъэу къыхагъэщыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэу кълэуцлэу лэфхэмкълэ и Мини-стерствэ къызэрэтирэмкълэ, шэклогъум и 25-м къы-щегъэжъагъэу тыгъэгъазэм и 1-м нэс республикэм бзэджэшлэгъэ 60 шызэрахъагъ. Ахэр — тыгъуагъэхэу 29-рэ, цыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж хылыгъэхэр ты-рацагъэхэу 1, гъэлцлагъэ зыхэлъ бзэджэшлэгъэ 11, нэмыкълэхэри. Экономикэм ылыныкыкълэ хэбзэгъэуцу-гъэр гъогъуи 4-рэ аукъуагъ. Бзэджэшлагъэ зезыхъэ-гъэр нэбгырэ 65-рэ хэбзэхъумэкълэу кыулыкыуэхэм агъэу-нэфыгъэх, зэхафын альэкълэгъэр процент 93-м ехъу.

Блэкыгъэ тхъамафэм Адыге-им игъогъухэм хуыгъэ-шлэгъи 6 къатэхъухагъ. Ахэм зы нэбгы-рэ ахэкълэдагъ, 5-мэ шъобж зэ-фэшъафхэр атешагъэхэ хуыгъэ. Ешъуагъэу рулым кълэрысхэу во-дитель 52-рэ гъогъу-патруль кыу-лыкыуэм илофшлэхэм къаубы-тыгъэх.

Илъэс 20-кълэ узэкълэзэбжымым, Мыекъуапэ шыщ бзылыфыгъэу илъэс 32-рэ зыныбжыыр ау-кы-гъагъ. Ау илъэс пчъагъэхэм къа-кълэу а лэфыр зэхэфыгъагъэп ыкли бзылыфыгъэр зыдэхъугъэр амышлэу кълэдыгъэу ары зэра-лытэщтыгъэр. Адыгэ Республи-кэм хэгъэу кълэуцлэу лэфхэмкълэ

и Министерствэ иуголовнэ лы-хъон икыулыкыушлэхэм бэмьшлэу мы бзэджэшлагъэм лъапсэху фэ-хъугъэри, ащ хэцагъэхэри агъэ-унэфынхэ альэкълэгъ.

Мыекъуапэ шыпсэхурэ зэ-шхъэгъусэхэу инэлъасэхэм аджэ ыпшъэкълэ зигугъу къэтшыгъэ бзылыфыгъэр шылагъ. Ошлэ-дэ-мышлэу ланэм пэсыгъэ бзылы-фыгъытлэм азыфагу зэмызэгъы-ныгъэ къытэджагъ, бысымым пкъыгъо горэ къышты, хъакълэм ышхъэ еуагъ. Шъобж хылыгъэу тешагъэ хуыгъэхэм апкъ кы-кыкълэ а чыплэм ащ идунай щыхъожыгъ. Зэшхъэгъусэхэм хъадэр хъэдэным кълэуцлэхыи, кълэу гъунэм шылэ мээ горэм шычлэуцлэхыгъ.

Мы хуыгъэ-шлагъэр зыхъугъэм ыуж илъэс заулэ тешлагъэу ху-лыфыгъэм идунай ыхъожыгъ,

ау ыпэкълэ къащышлыгъэр зэкълэ ышыпхъу филотагъ. Бзэджэшла-гъэм епхыгъэ къэбарыр хэбзэ-ухъумэкълэу кыулыкыуэхэм къы-залэкълэхэм, оперативнэ-лхъон лэфтхъабзэхэр зэхацагъэх, бзы-лыфыгъэр зыулыкыгъэу зэгъуафэ-хэрэри агъэунэфын альэкълэгъ.

Илъэс 57-рэ зыныбж бзылы-фыгъэр, илъэс 20-кълэ узэкълэзэб-жымым фэдэу, тикъэлэ шъхъалэ щэпсэху. Ышлагъэм ар еуцолэ-жыгъ. Джырэ уахътэм след-ственнэ кыулыкыуэхэм зэшхъэ-гъуситлэм шъхъадж лажъэу ила-гъэр ыкли хъадэр зыщычлэу-гъэ чыплэр агъэунэфых. Цы-фыр зэраулыкыгъэм епхыгъэу уго-ловнэ лэф кызызлаухыным хэ-плэх.

Илъэс 18 зыныбж пшъэшэ-ныбжыкълэу Мыекъопэ районым ит поселкэху Каменноостскэм

шыпсэхурэм шэклогъум и 28-м полицием и Мыекъопэ къэлэ-отдел идежурнэ часть зыкыфи-гъэзагъ. Ащ къызэрилуагъэмкълэ, республикэм икълэу шъхъалэ къыщыубытыгъэ фэтэрэу зыщы-псэхурэм дышъэм хэшлыкыгъэ-лэлынытлэу шлурагыгъуыкыгъ. Хэ-бзэхуымыкълэу кыулыкыуэхэм зэха-цэгъэ оперативнэ лэфтхъабзэхэм яшлуагъэкълэ мы бзэджэшлагъэр зезыхъагъэхэр псынклэу агъэу-нэфынхэ альэкълэгъ. Къызэрэнэ-фагъэмкълэ, мы мафэм пшъэшэ-жыер унэм исыгъэп. Ащ къы-дис бзылыфыгъэ ныбжыкълэмрэ ипшъэшэгъоу Кошхъэблэ рай-оным ит къуаджэу Блащэпсынэ шыщымрэ а уахътэр къызфагъэ-феди, дышъэ хъапшыпхэр шлуа-тыгъугъэх, нэужым ломбардым члалъхъагъэх. Зэрары сомэ ми-ни 10-м ехъугъ. Нэбгыритлэр ашлагъэм еуцолэжыгъэх, уго-ловнэ лэф кызызлаухыгъ, зэхэ-фынхэр маклох.

ЦИФХЭР РИГЪЭБЛЭГЪАГЪЭХ

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м шыIэм ипашэу Къулэ Аскэрбий джырэблагъэ Адыгэкъалэ шылагъ, цыфэу ащ дэхэр ригъэблэгъагъэх, яупчIэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэх. Ащ къэкIоллагъэхэр зыгъэгумэкIыштыгъэхэм ащыщых пенсиехэм афэгъэхыгъэ законым зэхъокIыныгъэу фашыштхэр, проекткIэу аштагъэм къызэрэдилъытэрэм тетэу пенсиехэр къалъытэжыштыгъэхэм, нэмыкI лофхэр. Мыщ къыкIэлъыкIоу къыхэтэутых упчIэу къатыгъэхэмрэ А. Къулэм джэуапэу аритыжыгъэхэмрэ:

УпчIэ: Пенсиехэм ягъэпсын зэхъокIыныгъэу фэхъуштхэм Хэгъэгум ззошхом иветеранхэр къахиубытэштхэ?

Джэуап: Хэгъэгум ззошхом иветеранхэм пенсиехэмкIэ фитыныгъэу яIэхэм зыпари зэхъокIыныгъэ афэхъуштхэ. 2015-рз илъэсым ищылэ мазэ и 1-м нэс агъэпсыгъэхэр зытетым тетэу къэнэжыштыгъэх ыкIи хэзыгъэ ямыIэу къэралыгъом ыгъэцэкIэ-штыгъэх. ШэпхъакIэхэмкIэ икIэрыкIэу къалъытэжыгъэхэм, цыфым пенсиеу къыратыгъэхэм къыштыкIэ зыхъуIэ, пенсиехэр къагъэнэжыштхэ.

УпчIэ: КъызэралорэмкIэ, джы хульфыгъэхэм аныбжы илъэс 65-рз зыхъукIэ ары пенсием зыкIоштхэр...

Джэуап: Ар шыпкIэ. Цыфыр пенсием зыштыкIошт ныбжыгъэм зэхъокIыныгъэ фэхъуштхэ, хульфыгъэхэмкIэ илъэс 60-у, бзылфыгъэхэмкIэ 55-у къэнэжыштхэ, ау пенсием нахъ класэу клоным фэзыгъэчэфынхэр къыхэхаштыгъэх. Гушылэм пае, «лыеу» лоф зеришлэрэ илъэс пэпчэ икоэффицентхэм ахэхъошт, ащ ишлуагъэкIэ пенсиери нахъыбэ хъушт.

УпчIэ: Адэ цыфым лоф ымышлагъэмэ пенсие къыратыштыба?

Джэуап: Ащ фэдэ зыхъукIэ социальнэ пенсие фагъэуцу, ау

мыш дэжыгъэм ныбжыгъэм пенсием зыштыкIоштхэм хэхъо. ХульфыгъэхэмкIэ ар илъэс 65-рз, бзылфыгъэхэмкIэ илъэс 60 мэхъу. 2025-рз илъэсым нэс пенсие зэрэфагъэуцу фэе лофшлэгъэ илъэс 15-р зымыгъэкугъэми социальнэ пенсие къыратыгъэх лъэлу тхылъ ытын фит.

УпчIэ: Сэ сыпенсционер, ау лоф сэшлэ. Пенсиехэм афэгъэхыгъэ законкIэм кIуачIэ иIэ хуьгъэми лоф зышлэрэ пенсионерхэм пенсиер къыратыгъэх ыкIи шышхъэлум и 1-м илъэс къэс ар къалъытэжыштыгъэх?

Джэуап: Лоф зышлэрэ пенсионерхэм япенсие зыпари хэмыкIыгъэу къафэкIошт, законкIэм ахэр къалъытэжыгъэхэм къыдилъытэштхэ.

УпчIэ: СиупчIэ ны мылкъум фэгъэхыгъэ. Ар зэрэбгъэфедэштхэмкIэ фитыныгъэхэр нахъыбэ хъуштхэу, сабыим ипсауныгъэ изэтегъэуцожыгъэм ыкIи уипсэупIэ гъэцэкIэжыгъэхэм епшылэштхэм апэлубгъэхэм лъэкIыгъэхэм къашиштыгъэх зэхэхыгъэ. Ар шыпкIэ?

Джэуап: Ащ мызэу, мытлоу рыгушылэгъэх ыкIи зэхъокIыныгъэхэм афэгъэхыгъэ законкIэм ипроект Къэралыгъо Думэм Iэклэгъэхъагъ, ау джыри зыпари рахъухагъэгоп, мы

ухахътэм пстэури зытетыгъэм тет.

УпчIэ: Адэ а ахъэмкIэ си-сабий Iэклэб къэрал щезгъэджен сыфита?

Джэуап: Уфитэп. ЗаконкIэм къызэрэдилъытэрэмкIэ, гъэсэныгъэм епхыгъэ учреждениеу Урысые Федерацием итхэм ащыщ щегъэджэн лъэкIыштхэ.

УпчIэ: Цыфым ипенсие зыштыгъэхэр зыгъэуцожыгъэм къэралыгъом иIахъ къыхылыгъэхэм фытегъэпсыхъэгъэ программэм сыхэхъагъ, ау чъэпыгъом и 1-м нэс стын фэгъэ сомэ 2000-р изгъэкъугъэп.

Джэуап: Илъэсэу тызыхэтэр имыкIыгъэу къэнэжыгъэр птыжыгъэм уфит.

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м шылажыгъэрэ ипашэу Къулэ Аскэрбий мазэм зэ мыщ фэдэу районхэм ыкIи къалэхэм ащэлэ, цыфхэр регъэблагъэх. ЗэлукIэгъухэм къа-кIуалIэхэрэм ямызакъоу, ежъ Къутамэм ипашэкIи мыщ шлуагъэ хэлъ, сыда плэмэ цыфэу къе-кIуалIэрэм ипчъагъэ, ахэм упчIэу къатыхэрэм яфитыныгъэхэр икIоу алъэлэсыгъэхэм, къагурэлэхэмэ, агъэфедэхэмэ къегъэплагъэх, зэфэхысыжыгъэхэр уегъэ-шых.

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м шыIэм ипресс-кIулыкIу

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ КЪЕТЫ

Нэбгырэ мин 35-мэ...

Цыфым сэкъатныгъэ зэриIэр медикэ-социальнэ экспертизэм къыушыгъатэу, ар купэу зыхахъэрэр къыгъэнафэмэ, пенсие фагъэуцу. Хульфыгъэмэ, ащ ыныбжы илъэс 60-м, бзылфыгъэмэ, 55-м нэс, пенсием окIофэкIэ, ар къыратыштхэ. ЗыгорэкIэ лофшлэпIэ Iумытыгъэу, законкIэм къыдилъытэрэ лофшлэгъу илъэсэу ищыкIагъэм фэдиз римыгъэкъугъэмэ, социальнэ пенсиер зыштыгъэуцурэм ыныбжы нэсыфэкIэ (бзылфыгъэм илъэс 60, хульфыгъэм 65-рз) сэкъатныгъэ зэриIэм пае агъэнэфагъэр къыратыштхэ. Ау ыпэкIэ зигугъу къэтшыгъэ пенсиехэм ащыщ агъэнэфагъэми, ар сэкъатныгъэ зэриIэм фэшI къыратыштыгъэм нахъ мэкIэштхэ.

Цыфэу сэкъатныгъэ зилэм мазэ къэс къа-тырэ ахъщэ Iэпылэгъур къыфэкIоным е пенсие фагъэнэфэным пае ПенсиехэмкIэ фондм ичIыпIэ органэу ежъ зэпхыгъэм лъэлу тхылъыр рихъылIэн фае. Ащ паспортыр, шокI зимылэ пенсионнэ страхование зэриIэр къэ-зыушыгъатэрэ ыкIи лофшлэпIэ Iутымэ, ар къэ-зыушыгъатэрэ тхылъхэр ищыкIагъэх. Ежъ ышхъэкIэ екIолIэн амал имылэмэ, почтэмкIэ

ытIупшын е нэмыкI горэм ригъэхын фит. Мэфи 10-м къакоцI ащ пенсиер фагъэпсы-нышъ, макъэ къырагъэлъуштхэ.

Адыгеим щыпсэурэ нэбгырэ мин 35-м ехъумэ сэкъатныгъэ зэралэм ыпкIэ къыкIыкIэ мазэ къэс ахъщэ Iэпылэгъу афэкIэ, сэкъатныгъэ зэриIэм пае пенсие зыфагъэуцугъэр нэбгы-рэ мини 8, социальнэ пенсие зэралэрэр нэб-гырэ мини 6 мэхъух.

СОЦИАЛЬНЭ IOFYГЪOХЭР

Iэпылэгъу афэхъугъэх

Адыгэ Республикэм лофшлэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ зы-зэхэхэгъэ комиссиеу шыIэны-гъэм чIыпIэ къын ригъэуцогъэ цыфхэм социальнэ Iэпылэгъу ягъэгъотыгъэным фэгъэзагъэм зичэзыу зэхэхыгъо бэмышлэу илагъ. Ащ лъэлу тхылъ 40-мэ шахэплъагъэх, ахэр къэзытхы-гъэхэр къыныгъоу зэрихыплэ-гъэхэм ялытыгъэу зэтыгъо ахъщэ Iэпылэгъоу зэкIэмкIи сомэ мин 682-рз аратыгъ.

Шыгу къэдгъэкIыжыгъэм мыщ фэдэ зэтыгъо ахъщэ Iэпылэгъу зэралэрэр. Ахэм ащыщых

машIом, ошIэ-дэмышIэ тхъа-мыкIагъом зэрарышхо зэригъэ-шыгъэхэр, ипсауныгъэ изытет елытыгъэу нэмыкI чIыпIэ къы-щелэзэнхэ фаеу псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Министер-ствэм ыгъакохэрэр, унагъор зылыгъыгъэр щымылэжыгъэ, са-быибэ зыплухэрэр, уз хылыгъэ зилэу Iээгъу уц лъапIэхэр зыгъэ-федэн фаеу хъухэрэр, лоф зышлэрэ зэрымыс унагъоу шокI имылэу гъэцэкIэжыгъэм лофшлэнхэр зэшIозыгъэхэ фаехэр. Мыхэм афэдэхэм зэтыгъо ахъщэ Iэпы-лэгъоу афатIупшырэр республикэ бюджетым къыхагъэкIы.

Адыгэ Республикэм лофшлэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ ипресс-кIулыкIу тызэрэщигъэгъэза-гъэмкIэ, мы илъэсым пыкIыгъэ мэээ 11-м мыщ фэдэ социальнэ Iэпылэгъу унагъо 906-мэ арагъэ-гъотыгъ. ЗэкIэмкIи ахэм сомэ миллиони 7-рз мин 534,8-рз апэлухагъ.

Мы зэтыгъо ахъщэ Iэпылэгъур цыфым (унагъом) ратыным фэшI лъэлу тхылъ министрствэм е чIыпIэу зыщыпсэурэм цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнымкIэ икIулыкIоу шыIэм рихъылIэн фае. Нэужым а лъэлу тхылъхэу тыди къырахылагъэхэр мы ком-миссием къыфагъэхыжыгъэх ыкIи ары унашэу зышлэрэр ахъщэ Iэпылэгъоу унагъом ратыштыр зыфэдизым фэгъэхыгъэу.

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

Хэгъэгум фэзэуагъэх

Хэгъэгум ззошхом къызежыгъэм зэрэдунаеу ащ пэуцу-жыгъэ. А илъэсхэм лыхъужыныгъэ зезыхагъэхэм ащыщых НэмытIэкIэ Сэфэр икIэлэ плугъэхэр. Яхэ-гъэгум къагъэгъунэныр, текIоныгъэр къыдакIыным фэбэнэнхэр япшъэрылъ шхъалэу алыты, «тятэ ла-жэ имылэу зыукIыгъэм фэдгъэгъуштхэ» алуи, заом имашIо ахэр пэхъагъэх, зэрэфэлэкIэу зэуагъэх.

Мы зэшыгъэм анахыжыгъэу Шыумафэ 1916-рз илъэсым къэхъугъ. 1942-рз илъэсым шышхъэлум и 15-м ар заом ашагъ. А мафэм къышегъэжы-гъэу 1945-рз илъэсым жьоны-гуакулэм и 5-м нэс миномет-чикэу я 16-рз миномет пол-кым щызэуагъ. Ззошхом иор-денэу ятIонэрэ степень зилэр, медальхэу «За боевые за-слуги», «За победу над Гер-манией» зыфилохэрэр Шыума-фэ къыфагъэшъошагъэх.

1938-рз илъэсым Пшыма-фэ дзэм къулыкIу щыхыгъэу ашагъ. Заом ар къышалагъ. Къалэу Изюм зыштагъэхэм ахэтыгъ, ащ къыкIэлъыкIоу Хэ-гъэгум ззошхом иорденэу апэрэ степень зилэр, медальхэу «За победу над Германией», юбилейнэ медальхэр къыраты-гъэх.

УIэгъэшхо зэрэтелъым къыхэкIэу Пшымафэ ядэжъ къагъэкIожыгъагъ. Пенсием окIофэкIэ заготовителэу, ащ ыуж складым ипашэу лоф ышлагъ. 1998-рз илъэсым иду-най ыхъожыгъэ.

Аслъан 1941-рз илъэсым заом ашагъ. Ззошхом иор-ден зэфэшхъафхэр, Жуко-вым ыцIэ зыхыгъэр медальхэр, «За победу над Германией», юбилейнэ медальхэр къыфа-гъэшъошагъэх. Ззоужым, пен-сием окIофэ, районым фи-нансхэмкIэ иотдел лоф щышлагъ.

Заом лыхъужыныгъэу зы-зезыхагъэхэр зытетхэгъэ шлэжъ саугъэтэу ПэнэжыкIоу паркым дэтым зылэкIуацIэ-хэр тетхагъэхэм НэмытIэкIэ зэшыгъэри ащыщых.

УДЫКIЭКО Казбек. Пенсионер.

Ыбзэ зыхэкIокIэн шыIэн

«Адыгэ ма-къэм» ижурналист Iэпэлэсэу ЛIэхъу-сэжъ Хъаджэрэтыгъэ бэшлагъэ зышлэрэр, ситхыгъэу редакци-ем гъэхъыхэрэм ары

нахъыбэрэм лоф адэзышлэ-рэри. Лъэшэуи сегъэразэ ахэм зэрэдэлэжыгъэрэ шыкIэм. Мары Хъаджэрэтыгъэ ыныбжы илъэс 80 зэрэхъугъэр хигъэунэфы-кIыгъ, илофшлэгъухэм ар лъэ-шэу агъэлъэплагъ, алытагъ.

ШхъэкIэфэныгъэу зыфэсшырэ Хъаджэрэтыгъэ ищылэныгъэу гъогу непэ сыкъытегушылэнэу пшъэ-рылъ зыфэгъэуцужыгъэрэп. Сэ зигугъу къэсшы, гъэзетеджэ-хэм аналэ зытырызгъадзэ сшIо-игъор ащ жэбзэ дахэу Iулыр, икIэлэмыпIэ къычIэкIырэ тхы-гъэхэр сурэт ухыгъэ зэрэхъу-хэрэр ары. Къызытегушылэрэ цыфыр уапашхъэ псаоу къы-регъэуцо, хуьгъэ-шлагъэу къыт-хыгъэхэрэм ори ухэтэу къып-щигъэхъоу, умышIахэу ухэщэ, гукIэ ухэгъэлажыгъэ, ахэм зэкIэми апэблагъэ ушIыгъэм елэкIы.

Ыбзэ ямышыкIэу гъэпсыгъэ, итхыгъэ пэпчэ, анахъэу очерк-хэр, адыгабзэм ибаиныгъэ ишыгъэтышIух, бзэр зэрэбгъэ-лорышIэн лъэкIыштыгъэм ищысэ дахэх. Мы зэпстэур анахъ дэгъоу къызыщылэгъуагъэу сэ сшIошIырэр Хъаджэрэтыгъэ къыдигъэкIыгъэу тхылъэу «Шу-шлагъ» зыфилохэрэм дэхъэгъэ очеркэу «Олэгъэй, къыхегъадз зэфэкIо кIыхъэр!» зыфилохэр ары. Ащ игушылэу хыгъэхэр къызырэкIох, ау сьд фэдизэу баих! Журналистым иIэпэлэсэ-ныгъэ итамыгъэх ахэр.

«...Пщынэ ныбэм ордэдышор къыкIошъи, стол кIыхъэу щы-тым рычъагъ, зэ лъэпэпцIыеу джэхашъом течэрэзагъ, ащи

темызагъэу клашъом зыкIидзагъ, унэм иси, ити агъу зыридзагъ...» Уегъатхъэ уеджэ хъумэ, гуш-хоныгъэ горэ къыпхелъхъэ, зы гушылэу хыгъэкIэ сурэт псау къытын ылэкIыгъ.

«...Гушылэу клэзэзыгъэу, пщыналэр ахэм аклэпхъагъэу къыскIаохэрэм саумэхыгъэу сыштыт. ЗэкIэм сплъэгъурэм сыгу къыгъэбэгыгъ: нэпIэ чIэгъым къыкIэчы, жэкIэ шлуцIэ къэкIы-гъакIэм нэпсыцэ ин къырычъагъ. Мэгъы ыгукIэ мо пщынэо хъа-лэмэт лышхор, хэт ышлэра а охтэ клэкIым ащ ышхъэ къы-щечъэкIыгъэр?..»

Ары, нэмыкI горэм а су-рэтхэр нэмыкIэу уапашхъэу къыригъэуцонхэ ылэкIыгъ, ау Хъаджэрэтыгъэу къызырIуагъэм, гушылэу ахэм къафигъотыгъэм нахъ дэгъоу, нахъ дахэу къэлэ-гуай, къэтхыгъуай.

«...Олэгъэй ыпсэ чIыгум щызэхашIэжыгъэрэп, игушылэу щызэхажыгъэрэп. Ахэм ачIыпIэ иуцуагъ ипщынэ макъэ... СтхъакIумэ джыри къабынэ-рэп пщынэ-пхъэкIыч мэкъэ зэхапхъэм хъатиякIоу Хысэм игушылэу хыгъэхэрэп: «Марджы хъужыгъэм, Олэгъэй, къыхегъадз зэфэкIо кIыхъэ! КъыкIэлъэлэу непэ зичэзыу къэсыгъэ клэлэ къэшъуакохэр!»

Ары, Олэгъэй ыкIуацIэрэ иорэд мэкъэ шъабэрэ зэде-лэжхъэзэ клэмгуе районыр зэ-лъаубытыгъ. Хъаджэрэтыгъэу икIэлэмыпIэ чан ахэм ягъоу лыгъэкIотагъ. Сыпфэлъало, Хъаджэрэтыгъэу, ипсауныгъэ зыпкIэ иуцожынышъ, уикъэлэ-мыпIэ мыуцэкоу, уиунагъо удат-хъэу илъэсыбэ къэбгъэшIэнэу.

Лытэныгъэ къыпфэзышIырэ БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.

Кытэшлэжыгыз чыюпсым икэбзэныгээр Хэгэжум
иль политикэ шапхэмрэ цыфым ипсауныгэкэ анахь
мэханэ зилэхэр. Ащ елытыгээр 2013-р — ильэс ямы-
шыкы. Урысы Федерацим и Президентэу В. В. Пути-
ным тыкээзыуцухээр дунаир кээухымэгэным и Ильэ-
сэу 2013-р зэригэнэфагээр игыо шыпкы. Ащ елы-
тыгээр мы юфыгьомкэ макэп ашлагээр ыкы ашлэрэр.

Тыгъэгъазэм и 2-м, 2013-рэ илъэсым АР-м и Лъэпкъ тхылъеджэлэ **«Год охраны окружающей среды»** зыфилорэм къызэрэдильтэу, шэныгъэ-практическэ конференциеу **«Экология города: проблемы и решения»** ылоу шызэхыгъагъ. Иофтыхабзэм игъэхъазырын техникескэ ыкIи экономическэ литературэмкIэ иотдел фэгъэзэгъагъ. Шэныгъэ-практическэ конференцием Адыгэ Республикэм икыулыкъу зэфэшхьафхэм — Роспотребнадзорым, зекIонымрэ зыгъэпсэфылэхэмрэкIэ Комитетым ялыIоклохэр, Мыекъолэ къэралыгъо технологическэ университетым икIэлэегъэджэ-шэныгъэлэжхэм ащыщхэр ыкIи мы университетым шеджэхэрэр, аспирантхэр ыкIи Лъэпкъ тхылъеджэлэм илофышIэхэр хэлэжьагъэх.

Конференциер кызыэлүихыг тхылъеджаплэм техническэ ыкIи экономическэ литературэмклэ иотдел ипашэу **Нина Плотнерчук**. Экологием изыгет цыфхэм апсауныгы, ятынчыныгы зэрэ-
лпытыгээр клигэътхыгы. Чыю-
псым лъэшэу уфэсакын, уналэ
тетын зэрэфаер кылыаг, ашклэ
тхылъеджаплэм фызышлөкыер
зеришлэрэр кыхыггээшыг.

Тхылъ къэгъэлъэгъон инэу еджэпӀэ унэм къыщызэгуахыгъэр зыгъо лӀфыгъомкӀэ упчӀабэм яджэуап уигъэгъотэу гъэпсыгъагъэ.

Штэньгыэ конференцием хэлажыэхэрэм шуфэс гушылэ кьарилуагы Лэепкэ тхылъеджапэм ипачэ игуадзэу **Пэнэшыу Фатимэ**.

Я ХХI-рэ лэшлэггүйлэмклэ
тыкээзыуцухьэрэ дунаим икээ-
бзэныгээ зэрэпэрэр, мыр зэ-
клэ цыфлэпэкым икли тыдэ-
рэ чыналы иягмэкл шьхэлэу
уахьтэм кыизэриггэуцугьэр
клигьэтхыгыг. «Сыда шлэгэн
фаер дунээшом икээбзэныгээ
ухьумэргэным пае?» — зыфи-
лорэ үпчлэ иным иджэуап агьо-
тымэ ашлоигбоу апэрэу мыщ
фэдэ лофтхьабзэр зэрээха-
цагьэм аналэ тырариггэздагь.
лофыгьохэмклэ зэдэгүүсэн-
хэр, хэклиплэхэм яусгэьэныр
пстэуим ямурад шьхэлэгь.

Ащ ыуж мы темэмклэ кы-
лотыкынхэр кызэкэлъыкӀуа-
гӀэх. ЩэфакӀохэм яфитыны-
гӀэрэ цыфхэм ягӀупсӀфыны-

рэ уахтэм, хэмьлѳыпхэ гѳуч
онтэгубэ ащи кѳыхагѳэщѳ.
Зэрэхѳурэмклэ, гуао хѳурэ
элементу пси, жѳи, чѳыгуи
ахэлѳым хэхэо зпыт, жѳы-
ри джащ фэд, лэжѳэлэ зѳѳэ-
шѳхѳафхэм кѳапыкѳырэр ыклѳ
машинэхэм кѳатлупщѳырэ шѳиор
кѳягуао. Арышѳ, цѳѳф псѳэулэ
пѳпч — кѳали, кѳуаджи, кѳу-
тыри, станицѳи, мѳы лѳэныкѳо-
хэм гѳунэ алѳафѳын, тѳыкѳэ-
зыуцѳухѳэр дунаир зѳраухѳу-
мѳэшт амалхэм јусэнхѳэр јѳпшѳэ-
рылѳ ин.

АР-м секционмкэ ыкли зыгэпсэфылэхэмклэ и Комитет иотдел ипашэу **Генрих Дерзьян** «Информационно-экологическая акция «Чистая Адыгея» как пример воспитания экологического мышления»

иклэрэр лошлэгэ инклэ зэра-
гэкюатэрэр ары. Экологиемклэ
тхыл пчъагэзу фондым хэлъыр
зэрэбэр, зигъу лофыггор кэ-
зылуатэу тхыль кыгъэлыггон
зэфэшъхъафыбэ — «Заповед-
ный мир», «Вода — кругом
вода», «Черное море мое»,
«Чарующие камни», «Земля
— уникальная планета», «Ми-
лосердие и природа», «Го-
род в зеленых нарядах»,
нэмыкхэри зэрэзэхашаггэр
ары.

Чыопсым икъэбзагъэ еж
цыфым ыIэ зэрилъыр (мы зэ-
клэ иIэубытыпIэу) клигъэтхъыгъ.

«Экологические аспекты ландшафтно-архитектурной организации территории детских дошкольных учреждений г. Майкопа (на примере МДОУ N 523 и МДОУ N 5)»
зыфилорэ темэр кырилоты-кыгъ Мыекъопэ кэаралыгъо технологическэ университетым
идоцотэу, мэкъумэщ шлэны
гэхэмкэ кандидатэу **Уджыхъу Мигретэ.**

Зигы юфгыгомкӓ шӓныгӓ конференцием хӓлӓжӓгӓх Мыекӓпӓ кӓралыгӓ техно-логическӓ университетым эко-логиемкӓ ифакультет истудент-ху Ольга Власенкӓр, Анна Тотьянинар.

Мыхэм анэмыклэу нэбгы-
рибгъумэ къалэм иэкологие
нахьышлу шыгъэнымклэ щыцэ
амалхэр къызщыралотыкыгъэ
тхыгъэхэр (заочнэу) конферен-
цием къагъэхьыгъэх.

Къалэм иэкологие, ащ ило-
фыгъохэр ыкӀи ахэмкӀэ уна-
шӕохэр икӕу конференцием
щызэхафыгъэх.

Штэныгээ лофтхьабзэм изэфэхьысыжьхэмклэ статьяхэр зыдэт сборник кыдагъэклын яхьисап.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр авторым тырихы-
гъэх.

Фэсакъыгъэн ыкӀи ухъумэгъэн фае

гээр лыплэгээнмкэ Адэгэ
Республикэм икзулыкү иот-
дел ипашэу **Лариса Скобчен-
кэм** «Экологическая состав-
ляющая жизни населения Рес-
публики Адигея» зыфилогэ
гущылэр кышыгыг. Кытэшлэ-
кыгэ чыюпсым икыбзэныгэ

шапхэхэр анхэхуу зэльхыты-
гэхэр жыр, псыр, чыгур кэ-
ухуымэгэнхэр, ахэм цыфыр
зэрагэгумэклэу, зэрафэса-
кыырэр арэу ылытагъ. Мие-
кэуапэклэ ащ епхыгэ гумэ-
кыгъоу цылэр хэклэхэм ягэ-
кюдэн-зэхэдзынэу зэрэщытм
гу льяригэагъ. Гектар 10-р
хэкл пыдафэхэм, шойм зэра-
уытырэр, ау амал зэрамылэм
кыхэклэу, шхыныр ыкли хыт-
кэуртхэр зэрзэхамыгэкхош-
кыхэрэм иягэ кызэрэклорэр.

шыхынхэр зызэхэшьюхьэкIэ, цыгьо-шьюаехэр а чыпIэхэм хьои зэрашыхьурэр, джащ фэдэу псэушхьэ Iэлхэм, хьэхэм япчъагьи зэрэхэхьорэм ягугу квышыгь, мы лъэныкъомкIэ Iофышхо республикэм щышIэгъэн зэрэфаем анаIэ тыраригьэ-дзагь.

Тикьялэ дэсхэр псэу зашьохэрэм икьэбзагыи, шапхьэмэ ашлoкылоу желэзэр балoу зэрэхэлъым цыфхэм япсауныгэкэ зэрэрэу кыхыырэм кыйшыуцуг: аллергиер, пскэ зэфэшхьафхэр, кышхохьупцыр, лъызэлыхьэн loфыр, цэузыр (кариесыр), цэллэлпсэ шьуныр а зэкIэмэ кыызэрахэкэхьэрэу кыйотагэ. Ау Мыеклопэ «Водоканалым» псырыкIолэ гьучхэр жьы дэдэ зэрэхьугьэм а зэкIэ фехьы, ахэр зэбламыхьумэ, цыфхэр япсауныгэкэ зэрэлпынэштхэм щэч хэмьпылэу ылытагэ. Чылыг (почвэм) изытети вигьэрээрэрэп мы аужы-

«зэриутэрэр», зэрар зэрээзэри-
хыжыырэр кылуагъ. Ныбжы-
кIэхэм шыхаф инхэр ахэм
ягъэкъэбэнкIэ зэрээхэхээр-
эр шэн дэгъоу афилытагъ.
КъыюшIэкIыгъэ псэ зыпыт ду-
наим уфесакыныр зэрэал-
ээр кIигъэтхыгъ. Iофтхыабзэу
«**Чистая Адыгея**» зыфилоу
студентхэр кIэщакIо зыфэху-
гъэхэм зэригъэрэзэхээрэр, мы-
хэм гъэпсэфIплэ гупчэу ТхьэчI
зэраукъэбзыгъэр, джыри нэ-

Теуцожь районымкӓ Пэнэжыкӹаерэ Гьобэ-
кӹаерэ ауж Аскӹлае адырэ чылэгьо 20-мэ
анахь ин. Унэгьо 460-рэ фэдиз мэхьу, нэбгырэ
1600-м ехьу щэпсэу. Мыщ дэт чыплӓ коим хэхьэ
селоу Краснэри. Ащи унэгьуйи 116-рэ дэс, нэб-
гырэ 300 фэдиз щэпсэу.

Мафэкъо Урысбый адыгэм итарихъ зэрэхэтыр зэкIэм иашIэ. Шэуджон Аюбъ тхэцтыгъэ. Анцокъо Хъаджбэч апэрэ адыгэ тыхыбзэр зэхигъэуцогъагъ. ГъукIэлI Индрисы Ленинскэ премиум илауреат, Тхьаркъохъо Юныс доктор, академик. Ныхыжъхэм ялъэуж рэкIох. агъэкIэракIэ тиныбжьыкIэхэм. Ахэр илъэсыбзэр Адыгэ Республикэмрэ Пшызэ шьолъыр-рэ ябыслъымэнхэм ямуфтйеу щытыгъэ Емыж Нурбый, Емыж-хэу тхакIоу МулIэт, дзюдомкIэ Олимпийскэ джэгунхэм тыжьын медаль къащызыхыгъэу Арам-мидь, Адыгэ Республикэм иза-служеннэ журналистэу Сихъу

Хь. Р.: Ахэмкн тилофхэр дэихэп. Былымхунымкнэ адырэ чылагъохэм апэ тит. Пэнэжыкьюайи, Джэджэхьабли, Город-

Асхъялээ колхозым ичигуугэхэр фирмэхэу «Адыгейскэмрэ» «Возрождениемрэ» агьалажых. Апэрэ Пэнэжыкыуае дэт. Ятлонэруу чылэм шызэхэщаггэм жьоклуплэ гектар 1071-рэ егьэлажэ. Ипашэр Нэжкэцэ Мусарбий. Тыгэггээз гектар 300-у илаггэм игектар плпчэ центнер 24,3-рэ кырихыжыыг. Натрыфым

Хь. Р.: Пэнэжыкыуае дэт
организациехэм нэбгырэ 15,
Хьабэху зэшху Юрэрэ Ас-
кэrrэ ялофшлэлэхэм — 20-м
еху, Шьачэ — джаш фэдиз,
Льэустэнхьэблэ хьапсэм —
зыбгьушл, Адыгэкьали, бен-

Хь. Р.: Мы лъэхъаным «Адыгэ макъэу» чылэм кыыдахьэрэр экземпляр 80 мэхъу, 100-м тфынгъэсырэп. Колхоз-хэр зыщэлэхэм унэгъо 200-м ехуэм адыгэ гъзетыр къафаклоштыг. Непэ кыхьащт илъэ-сым имэзих пае «Адыгэ макъэр» кызытхыкыгъахэр нэбгырэ 70-м еху. Тэгугъэ джыри 20 — 30 горэ хэдгъэхъонэу. Почтэм ипашэу Натлэкъо Сими, илофшлэгухэм и алкъл канэрэп. КӀэлэлцӀыкӀу ыгъыплэм, лӀзаплэм алутхари джыри клэтхэгъэгохэп. Зиягъэ къаклорэмэ ащыщ писъмэзехьэхэр зери-мыкьухэр, гъзетыр кызытхыкыгъэхэм игъом зерафамыхьыжьхэрэп.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Нэм ылъэгъурэр – шъхьэм ыуас

Тымышләрә Германияер

Берлин анахь кълэлшхоу Европэм итхэм ащыц. Нэбгырэ миллиони 4 фэдиз щепсэу, квадрат километрэ 900 зэлъеубыты. IкIыб къралыгъохэм кърарыкыгъэхэу нахьыбэу щыпсэухэрэр полякхэмрэ тыркухэмрэ. Лъепкъ зэфэшъхьафхэм ащыщхэу кълалэм дэхсэм обинэикIэ лджэх. МакIэ ухыу нэмыщхэм уахэсмэ, хабзэр лъэшэу къыпфэгумэ-кIыштэп. Нэмыщхэм ащымыщхэм янахьыбэм германскэ гражданствэ аштагъ. Тэ тыхэгъэгу икIыгъэхэр нахьыбэмкIэ социальнэ псэуплэхэм арысыт, ахэр Берлин щыпсэурэ цIыфхэм япроцент 15 фэдиз мэхъух.

Апэрэ сыхьатхэм кьащегъэжьагъэу, кьэлэ вокзалышхом узэрэнэсэу, плъэгъурэр зэкIэ тэ тикъэралыгъошхо еогъапшэ. Нэмыцхэм ящылакIи, ялэжьакIи, ялокIэ-шыкIэхэри тэтыхэм атекIых.

щызышыгыэ нэмыц цыфхэм
ац|эк|э заджэхэрэр ахэтых.

Нэмыцхэм ятеплъ

Апэрэ мафэми, ыужырэхэ-ми зэклой фэпагыэу, ынэгү го-хьэу, зэрэвропейцэр кыяхэ-щэу цыфыбыэ тлэгьгүгэп. Уапэ кыфэхэрэр ануэкули, ящыгын-хэмкли зэфэдэхэу кыпшлшлы. Ащыгхэр кызырыкыо заклэх, емыплхэу, апэ кыфэгьэ щы-гынхэр кызыщальэхэ кьежы-гьэхэм фэдэх. Лъэдакьэ клэ-тэу зы нэгьыри цуакьэ щыггэп. Лъхьанчэх, гүнсфыхэ, псынклэх. Тэ тилъэдэкьэ льягэхэми зи фэдэ кытфахыггэп.

Нэмыц хякйэу зы мэфэ
закё Мыекьуапэ шылагэм тэ
тицйфхэр зэрэфэпагэхэм пае
кыизэрсэзунчыггагээр бэрэ
сыгу кэккыжыгыг: «Непэ шыуи-
мэфэки мафа? Цйфхэр клэра-
кйэу фэпагэхэ».

Бзыльфыгыъу тапэ кыфагыъ-хэр зэкӀэ одых. Джэнэ кӀыхъэ е кӀапхын ашыгыъу плъэгъуштыр

Курфюрстендамм зэпэнэфыжы

Апэрэ маф Германием тызы-
щылэр. Берлин иурамэу Кур-
фюрстендамм зыфилорэм ты-
тет. Германием нэлүасэ зыфэт-
шынэу етэгъажэ. Пчыхъэ, го-
гури, ащ ыбгуитлуклэ атет ту-
чанхэри зэпэлдыжых. Сы-
хъатыр 6 хугъэ кьодый, тэ
тихэгъэгу ар 9-м щынэсыгъ.
Пчыхъэ клахэ зэрэхъугу, узэ-
ресагъэу, зэхэщлэ, ау плъэгъу-
рэм ащ урыгъэгупшысэрэп.

Гьогур шьуамбгьо. Машинэ-хэр зэрыклорэ шьольыритлүм азыфагу машинэуцплэхэр илэх. Ахэр гьогу гузэгум итхэми, зи яклялэрэп.

Мыц машинэхэр кълэ кло-
цым, анахъу гупчэхэм ащылэ
урамхэм, поынклэу ащыклохэрэп.
Нэфрыгуазер кызыблэкълэ,
игьом кызызтеуцох, ащ ужыжы-
жымы лъэсрыклохэр гьогум
кытемыхэхэу такыкыпшл фэ-
дизэ щэтыжыых. Машинэхэр
агъэбыхэрэп, мафэм сыхьа-
тыр 12-м кыщегъэжыагъу 3-м
нэс «зыгъэпсфыгьо уахэтклэ»
еджэх. Гүзэжыгьо уимылэмэ, ма-
шинэхэрэ умызеклонэу, цыфхэр
умыгъэгумэкълынхэр аш кькылы

Этэ телефонхэр кыэлягыхоу кызыдырахакыхэрэп. Гюгум ыкй общественнэ транспортым бэрэ чагээфедэхэрэп. Ари цыфхэм ярэхьатныгэ зерамыукоштым, мэкхэ лыгэ кызыэрапымылыкыштым епхыг.

Автобусхэр тloу зэтетых, ахэм «бусклэ» яджэх. Нэмыцхэм гуцылэ кlыхэхэр агьэклэ-кlых. Зы пычыгьо е тlу гуцылэхэм ахагээзых. Гьогоу тызэры-клорэм нахыбэм Дамм е Курфедамм ралорэр (Курфюрстен-дамм ыцлэр). Джащ фэдэу ахьцэ лыйи, охтэ лыйи агьэкло-дырэн.

Берлин район пчяагъуэ зэ-теутыгъ. Тызытет урамыр зыхахьэрэм цыф байхэр шэпсэх. Джац фэдэу Митте зыцлэ районыр творчествэм пылэ цыфхэм — тхаклохэм, дизай-нерхэм, музыкантхэм, нэмыкл-хэми ялсэун.

Къэлэ ныкъор — тучаных

Тучанхэр дэхэ дэдэу зэлы-
хыгээх, зэклэ сатырэу зэго-
тых. Гьогум кыфэгээзэгээ
лээнкьохэр апч зэклэх. Ачлэл-

хэм уналэ зэратэбдзэнэу ямэ-
клэйхэр гьэклэрэклагьэх. Туча-
ным укызычыклэйкэ, лъэсгьо-
гум ыгузэгү шыыпкэ, ашэрэ
пкыгьохэм ашышхэр алч пхуан-
тэхэм арытхэу цыольэгьух. Чэ-
шыри ахэр йухажьыжьхэрэп.

Ащэхэрэр зэклэ лъаплэх, ахэр дүнаим шызэлъашлэрэ фирмэ

цлэрылохэм кьашлыгъэх. Ахэм ащыщхэр Москва джыри кьы-
зэрэмысыгъэхэр сигъусэхэм
кьало.

Тучанхэм бэу зэтетхэр ах-
тых. Къат пэпчъ сабийхэм,
спортым, бзыльфыгъэхэм ыкIи
хульфыгъэхэм алае товархэр
ательых. ЧIэхьапIэхэм ухьума-
клохэр алурых, узыфаер зэкIэ
кыуалошт ыкIи кыуагъэльэ-
гъушт. Эскалаторхэм апшъэ-
рэ къатхэм удащae.

Тикъэралыгъо икыгъэ тучантес бзылъфыгъэм тызеупчым кытфилотагъ мэфэ реным утысын узэрэфимытыр, лoфышлэ ушылэу телефонклэ угушылэнэу зэрэщымытыр. Ахэр умыгъэцаклэу тучаныр зиэм укыильэгъумэ, ыужырэ мафэм лoфышлэ укыдыгъэкълыщтэн.

Мы урамым тапэки тучан цыкылхэр бэу тетыгэхэу кыт-
фалатэ. Урысым кыикыгэу
ах кэкожыгыэхэр ащ ыбгү-
эм ащтысыггагэх. Калэм
ренэу зехъожы, агэкэжырэ
е кйэу ашырэ чыпнэхэр бэу
илэх. Кьэлэ дах ыки кьэлэ
ин, Москва угу кьегэкыи.

Тлъэггүрэ унэхэр ины за-
клэх, зы квартал е нахыбэ
зэлыаубыты. Яархитектурэ зэ-
фэдэп ыки лъэггунхэ. Зы
уни чырбышым хэшлыкыггэу
плъэггүрэп. Унэхьхэр агьэклэ-
жыггэхэм, нэмьк пстэумэ
аных дахэх. Ахэм Германи-
ем ыпашьхэ гъэхэггэ инхэр

мэклэ дэд. ЗэкI плoми хьу-
нэу, лальмэкь инхэр шэрэхь
цыкIлэхэм атегьэпытыхьагьэхэу
зэрэцх. Гьoгу кIыхьэ техьа-
гьэхэм афэдэх. Ашъхьацхэр
кIэкo дэдэх, гьэлагьэхэп, шы-
гьэхэп.

Бзылфыгъэхэр Германиеми
зэрэшынахыбэхэр кӕлогъэн
фӕе. Ахэм азыныкъом унагъо
ялӕп, ау къӕклорӕ шхъгъусӕхэр
е гражданскӕ шхъгъусӕхэр
ялӕх, ар ымыкӕлоу алытӕрӕп.
Зӕкл ӕлӕм хъунӕу, жиӕ, кӕи
шейпинг клубӕх махӕлох, яп-
сауныгъӕ дӕгъоу пылӕых.

Яллыж-ноыжыхэр чыклагэ ямылху зэрэлсэугэхэр мыггуащэу бэгъашлэх. Ныохэр бэу гьогухэм атетых, зыфэщэфэжых, шхынэу къашэфыгэхэри еж-ежырэу зэрэщэжых. Жы

**Обществeннe
тpанcпopтyр
хъoпcагъo**

Автобус кээүцүпэхэм кыалы-хьэрэ транспортыр зыдакорэри, иномери, кызыщылухьашт уах-тэри таблом тетхагэхэу ольэ-гьух. Ахэр кээсынклэ такыкь пчыагэу кьэнагэри кьэнэфы, зы секунди блэмьклэу авто-бусыр кээсышь, кээүцү.

ГьогүпкӀэр лъапӀэ. Зэитыс-хьагӀур — сомэ 60, ау сыхьа-титӀум кыкӀлоцӀ кӀэбгъзэжы-щтмэ, ятӀонэрэу билет кӀэп-щфӀыщтӀэп. Кассири, контролери автобусхэм арысхэп. Пстэу-ри водителым фӀэгъзэагъ. Элек-тросчетчикӀэу ыпашхьэ итым билетри, лъеу ептыгъэ ахь-щзри кыдӀэкӀых.

Къэуцуплэхэм ацлэхэр къало-хэрэп, ахэр ихьагъупчъэм ыбгъуклэ тет таблом къытыретхэх, тьдэ ущытми, ущысми олъэгъух.

Соми 100-м ехуклэ билет кызыпщэфыклэ, мэфэ реным автобус эффэшхьафхэм уарытхсхьан плъэкышт. Дгъэшлагъо икьугъ ныбжьыклэхэм нахьыжхэр зерамыгэттысхьэрээр. Ахэм агупшсыаки, ядунээпплыкшхьафых. «Лъэк! имылэмэ.

гюгум тетыштэп, тучанми кло-
штэп, иунэ исышт нахь», —
ало хэт пайи. Хэти ежь ышъ-
хэ кьегэгунэжы, зыми зэ-
рар фэхьурэп, зэрэгупсэфы-
штым пыль. Хабзэ ялэхэр
аукьохэрэп, зэфэсакуыыхь.

Яльсэригүялүхэри зэтэгээн-сыхьягээх, шыуамбгөөх, транспортыр зэрыклорэ урамхэм язпырыкыплэхэри джащ фэдэх. Мэээ фабэхэм плэсгьогум тьысыплэхэмрэ столхэмрэ атетхэууащышхэн плээкьышт.

Тротуархэр якыхагьэклэ шольпыритлоу е шэу зэгопых. Агузгур е ыбгьуитлу яз мыжбо plöklэ жьгьэйхэмклэ пклэгэ, ад- рэр джашь. Ар кымафэм ушы- мыцэнлэпшэм ыкли учытемы- фэным тегьэпсыхагьэу ашлы.

Загъэмэлаклэрэп

Нэмыцхэр транспортым исы-
хэу, шытхэу, клохэ пэтзи маш-
хэх. Шхынхэр шыггахэхэу ыки
кьабзэхэу кьогупэ пэлчэ кьы-
сгагьэазырыгь. Хьалгыш шьа-
бэр, пирогхэр, нэмык шхын-
хэр зэрэстырхэу кьэпщэфыш-
уштых. Ежхэми пщэрыхьаныр
якласэп. Нэбгыришэ пчяггэхэр
гьогухэм, кафехэм ащэхэх.
Шхыныгьохэр, тэ тфэдэ, по-
лиэтилен (альмэкхэм кьа-
ральхэхэрэп, ахэр тхылыплэм
хэшлыкыггэхэу, зыклоц цыфым
ипсауныггэ зэрар езымыхышт
пкыгыоклэ пклаггэхэм арылхы.
Нахьбег унэм шыпщэрыхьэ-
рэп, ащ гьогухэми, шхалэхэми
кьабзэу зэрашыпщэрыхьэхэрэр
кьеушыхьаты. Яхьаклэхэри бар-
хэм, ресторанхэм, кафехэм
ащаггашхэх, зэрэунагьоу ахэм
шхакло маклох.

Щыгупсэф

Ууызэклонклэ кьалэр гүпсэф. Уздэклошт чыплэм ыцлэ ошлэмэ, гъэгъозэ тхылъ цыкълухэр кьалэм икарт, игьогухэр итыхэу кьыуатыштых. Электричкэхэм, метром, автобусхэм, трамвайхэм зэпымыу loф ашлэ. Бэмэ кушъхэфачэхэр агъэфедэх. Кьалэм зычыпплыханэу уфамэ, экскурсионнэ автобусхэр щэзеклох, ахэр гъожьых, плыжьыхык ыкли уцышбох. Ащи мэхьанэ ил.

Экскурсиехэмрэ чыплэ гъ-
шлэгъонхэмрэ кыкылэыкlorэ
тхыгъэм такъышатегушылэшт.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.
 Мыекъуапэ — Берлин —
 Мыекъуапэ.

Унашъор къыдэкӀыгъ, ау ишӀуагъэ къэкӀощтмэ къэшӀэгъуае

Тутыным ыпкӀ къыкӀэу цыфӀу сымаджэхэрэм япчӀагъэ нахъ макӀэ шыгъэным пӀае 2001-рз илъэс-ым «Тутын ешӀоным къыкӀегъэчыгъэныр» зыфи-лорэ Федеральнэ унашъор Къэралыгъо Думэм ыш-тэгъагъ. Ащ къыдильтэрэ шапхъэхэм ащыщыгъэ-ныбжы илъэс 18 мыхъугъэ Іэтахъохэм тутын япщэ-нэу зэрэщымытыр, тутын ешӀоным ыкӀи тутыныр рекламэ пшӀы зэрэмыхъуштхэр, ІофшӀӀӀӀ чыплӀэхэм, общественнэ транспортым, зэфӀшӀыгъэ спорт псӀуалӀэхэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, гъэзэныгъэм ыкӀи культурэм яучреждениехэм, къэ-ралыгъо хэбзэ къулыкӀухэр зычӀэт унэхэм тутын уащешӀо мыхъунэу афӀгъэпытэгъэныр, тутыным иягъэ къызэрэкӀорэр пстӀуми алъыгъэзсыгъэныр, нэмыкӀхэри.

«Цыфхэр тутын Іугъом шыухъумэгъэнхэр ыкӀи япсауныгъэ къэухъумэгъэныр» зыфи-лорэ Федеральнэ унашъор 2013-рз илъэсым, мэкъуогъум и 1-м аштагъ.

Тутын ешӀоным къыкӀегъэчы-гъэным фӀэгъэхыгъэ унашъор нэмыкӀ къэралыгъохэм зэрэщы-гъэпсыгъэм фӀэдз, зыфӀгъэхы-гъэр тутын ешӀохэрэм япчӀа-гъэ нахъ макӀэ шыгъэныр, ахэм япсауныгъэ ыкӀи ящӀӀӀӀӀӀӀ къы-зэтэгъэнэжыгъэныр арых. Джащ фӀэдз тутын емышӀорэ цыфхэм яфитыныгъэхэри мы хэбзэгъ-уцугъэм къеухъумэх, сыда пӀомэ цыфхэр тутын емышӀоу, ау ар зышӀӀӀӀӀ гъунӀгъоу щыты зы-хъукӀӀ, а Іугъом зылуицӀэзэ ипса-уныгъэкӀӀ иягъэ къекӀы. Къэло-гъэн фае 2005-рз илъэсым къы-щегъэжыгъагъэу общественнэ чыплӀэхэм тутын ащешӀохэрэм тазырӀу сомэ 300 — 500 аты-ралъхъащтӀу зэрэагъэнфӀэгъагъэр. АрӀу щыт нахъ мышӀӀӀӀ, кӀӀӀӀ-цыкӀлӀухэм ыкӀи Іэтахъохэм ту-тыныр ыпӀӀӀ зэрэращӀыгъэм фӀэдз непэ къызынэсыгъэми аращӀ, цыфхыбӀ, анахъу ныб-жыкӀӀӀӀӀ, общественнэ чыплӀӀ-хэм тутын ащешӀох, тазыр зымы тыралъхъэрӀ, журналхэм ащы-щыбӀэм тутын зэфӀшӀхъафхэр къэзышӀӀӀ компаниехэм ярек-ламэхэр арылӀагъох, тикӀӀӀсӀ фильмхӀу ыкӀи сериалхӀу ты-зӀплӀыхэрэм тутыныр ащамыгъ-фӀэдз макӀэ зӀрӀплӀӀӀуштхэр.

Мы гумӀкӀыгъор дӀгъэзыжы-гъэ хъуным пӀае «Цыфхэр ту-тын Іугъом шыухъумэгъэнхэр ыкӀи япсауныгъэ къэухъумэгъэ-ныр» зыфи-лорэ Федеральнэ унашъор 2013-рз илъэсым, мэкъу-огъум и 1-м аштагъ. Ащ къыз-рӀӀӀӀӀӀӀ, шӀӀӀӀӀӀӀ и 15-м къыщегъэжыгъагъэу тутыныр сыд фӀӀӀӀӀӀ лъэныкӀӀӀӀ рекламэ пшӀын уфитӀӀ ыкӀи амыгъэн-фӀгъэ чыплӀэхэм ащешӀохэрэм тазыр атыралъхъащ. «Урысые гъэзэтым» къызӀрӀӀӀӀӀӀӀ, мы унашъом къыдильтӀӀӀ шапхъ-хэр зыукӀохэрэм сомэ 500-м къыщегъэжыгъагъэу сомэ мини 150-м нӀсӀу тазыр атыралъхъан алъӀӀӀӀӀ. ГушӀӀӀӀ пӀае, кӀӀӀӀ-цыкӀлӀу джӀӀӀӀӀӀӀ ащешӀох-рэм — сомэ 2000 — 3000; зыныбжы имыкӀугъэхэр ащ пызыщӀхэрэм — сомэ 1000 — 2000; сабылхэм апашъхэ ны-тыхэр тутын щешӀохэмэ, зы-ныбжы имыкӀугъэ Іэтахъохэм тутыныр къарашӀэмэ — сомэ

3000 — 5000; пащӀхэм — сомэ мин 30-м къыщегъэжыгъагъэу мин 50-м нӀс, организациехэм ащы-лажӀхэрэм сомэ мини 100-м къыщегъэжыгъагъэу сомэ мини 150-м нӀс. ФамыгъэнфӀгъэ чы-плӀӀ тутын щешӀоу цыфхэр къы-зыщаубытӀӀӀ, тазырыр зӀри-тышт ахъщӀӀ е зыщыщыр къэ-зылушыхъатырӀ тхылъыр а чы-плӀӀ ымылӀыгъхэ хъумэ, полици-ем илофшӀӀӀӀӀ ар аубытын алъӀӀӀӀ. Тазырым къыкӀӀӀӀӀ ахъщӀӀ бюджетым ихъащ. Мыщ дӀжыым къӀӀӀӀӀ фае тутын ешӀорэм къытыралъхъэгъэ тазы-рыр зымтыкӀӀ, гумӀкӀыгъохэм ахӀфӀэн зӀрӀӀӀӀӀӀӀ. ГушӀӀӀ пӀае, ІӀкӀыб къэрал кӀонымкӀӀ Іызын къыратыштӀӀ. Мы хэбзэ-гъуцугъэр гъӀӀӀӀӀӀ зӀрӀхъурӀэм лъыплӀӀӀӀ полициер, вокзалхэм яадминистратиехэр, нэмыкӀхэри.

Ащ нэмыкӀӀу, ІофшӀӀӀӀӀӀӀ ызы-гъӀӀӀӀӀ пащӀхэм тутыным пӀшӀуекӀорэ хэбзӀгъуцугъэм къы-дильтӀӀӀ лъэныкӀӀӀӀ замы-гъӀӀӀӀӀӀ, ахӀми тазыр арагъ-тышт. ГушӀӀӀ пӀае, «тутын уешӀон уфитӀӀ» зыфи-лорэ та-мыгъэр амыгъуцугъэ зыхъукӀӀ, унӀе предпринимательхэм ыкӀи ІэнатӀӀ зылыгъхэм сомэ мини 10-м къыщегъэжыгъагъэу 20-м нӀс, юридическӀ лъапсӀӀӀ лажъ-хэрэм сомэ мин 30-м къыщы-ублагъу мин 60-м нӀс тазыр атыралъхъащ.

Псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкӀӀ ДунӀе организацием (ВОЗ) зӀрӀгъӀунафыгъэмкӀӀ, зӀ-рӀӀунаеу пшӀтӀмэ, нахыбӀу ту-тын зыщешӀохэрэ къэралыгъо-хэм Урысыер зӀу ащыщ. Ки-таим, Японием, ыкӀи США-м ауж Урысыем яплӀӀӀӀӀ чыплӀӀӀ еубыты. ДунӀе организацием къызӀрӀӀӀӀӀӀ, жъӀжыер, тхъабылӀыр ыкӀи шӀур — джа-хэр арых цыфхым ыпкышӀӀӀ цыщхӀу тутыным къыхӀкӀырэ щӀӀӀӀӀ зӀаохэрӀ. Ахэм фыкӀуагъэ яӀэ зыхъукӀӀ, пкыш-шӀӀӀӀ ыкӀуачӀӀ къыщӀӀӀӀ. ГушӀӀӀ пӀае, тутыным бӀу зӀ-решӀохэрэм къыхӀкӀӀу гу-лӀын-тӀӀ уз, тхъабыл ыкӀи нӀгъу-кӀӀӀӀӀ узхэр яӀэхӀу нӀбгырэ миллиони 4 — 5-мӀ илъэс къӀс ядунай ахъожы, 2020-рз илъэ-сым нӀс ахэм япчӀагъэ мил-

лиони 10-м нӀсын ылъӀкышӀт.

Псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкӀӀ ДунӀе организацием ишӀуагъӀӀӀ къэрал пчӀагъэмэ тутын ешӀоным ылъӀӀыкӀӀӀ унашӀохэр аштагъӀх. ГушӀӀӀ пӀае, Италием, Испанием, Фран-цием, нэмыкӀ къэралыгъохэм об-щественнэ чыплӀӀэхэм тутын уащешӀон уфимытӀу ащӀагъэн-фагъ. Ахэм аштӀгъэ конвенци-ем 2008-рз илъэсым Урысые-ри хӀхъагъ ыкӀи а лъӀӀӀӀӀӀ ишӀуагъэ къытыгъагъу пӀон пӀӀӀ-кышӀт: тутын ешӀоным цыфхым ипсауныгъэ иягъау къекӀын ылъӀкышӀтыр къӀмланхэм инӀу къатыратхэ, тутыным фӀгъӀхы-гъэ рекламӀри нахъ макӀэ хъугъэ. Законхэр зӀраштӀхэрэм дакӀоу, къэралыгъо пӀӀч ахэм ягъӀӀ-кӀжыын зыщигъӀгъушӀӀ мыхъу-штӀу агъӀнӀфагъ.

Тутын ешӀоным апӀӀӀӀӀ И-спанием къызыхъагъэр Амери-кӀер къызӀӀузыхыгъэ Колумб ары. НӀужым Европэм ыкӀи адрӀ къэралыгъохэм ар ащӀ-цӀу аублагъ. Тутын ешӀох-рэм ащ иягъау къӀӀӀӀӀ икӀу фӀӀӀӀӀӀ апӀӀӀ илъӀсхэм зӀа-мышӀӀӀӀ, нӀужым наркоти-кым фӀӀӀӀ ащ пыщагъӀхэ мӀ-хъух, япсауныгъэ изытети цыкӀлӀ-цыкӀлоу зӀщегъагъо.

СыдӀуштӀу цыфхэр тутыным зылӀпищӀӀӀ?

Тутыныр зыфӀӀӀӀӀ апӀӀ зы-шӀыгъэ цыфхэр ащ зылӀпешӀ. Ащ лъапсӀ фӀхъухэрэм ащыщ

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀӀ ДунӀе ор-ганизацием (ВОЗ) зӀрӀгъӀунафыгъэмкӀӀ, зӀрӀӀунаеу пшӀтӀмэ, нахыбӀу тутын зы-щешӀохэрэ къэралыгъохэм Урысыер зӀу ащыщ.

зыкӀыгъухэр зӀрешӀохэрӀ ыкӀи ежыри ахэм адыригъаштӀу ыӀӀӀ пыщагъэ зӀрӀхъурӀ. Тутыным Іугъоу къыпкыӀырӀм цыфхым ипсихикӀэ зыщызыгъ-ӀӀӀӀӀ ыкӀуагъэ хӀхъы ыкӀи нервэ системӀм ар лъӀшӀу къеуагъ. НикотинӀу щӀӀӀӀ лъӀш. УзӀрылӀыкӀын ылъӀкышӀт мил-лиграмм 80 — 120-рз фӀӀӀӀ зы тутыным хӀӀӀ. ЗӀешӀогъум цыфхым ыпкышӀӀӀӀ никотин до-зи 2 — 4 хӀхъӀ. Тутыным бӀрӀ ешӀорэ цыфхым гумӀкӀыгъоу, пӀыыр-стырӀу ыкӀи нэмыкӀ теу-бытагъэ зыхъмылӀ зӀкӀуакӀӀу къы-хафӀхэрӀ ащ хӀӀ никотиным охӀтӀ гъӀнӀфагъӀӀӀ тырехыхӀу аӀо, ау тутын емышӀохэрэм ар зӀхӀӀӀӀӀ.

Тутыным пыщагъэ хъугъэ цы-фхым ар чӀӀӀӀӀыныр кын къыщӀхӀу. БӀмӀ ащ иӀгъӀшхо къӀмыкӀлоу, зыфӀӀӀхэ уахӀтӀм чӀӀӀӀӀышӀуштӀу къащӀӀӀӀ. Ау арӀуштӀу зӀрӀӀымытыр къа-ушыхъаты медициӀӀ упӀӀӀӀӀӀӀ зӀхӀӀӀӀӀ. НаукӀм зӀрӀгъӀ-унафыгъэмкӀӀ, тутыным ыкӀи ащ къыпкыӀырэ Іугъом къахӀкыӀӀ цыфхыбӀмӀ уз Іаехэр къаузых, сӀкӀатныгъэ хӀзыхырӀри макӀӀӀ, зидунай зыхъожыхэрэм япчӀа-гъи хӀхъо зӀпыт. Мы лъӀны-къомкӀӀ Урысыем дунаим ятӀӀ-нӀрӀ чыплӀӀӀ щылыгъ.

Адыгеим а кыныгъом гъӀпсыкӀӀу щырилӀӀ

Адыгэ РеспубликӀм псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкӀӀ и ГупчӀ иврач-методистӀу Джульетта Керим-Заде къызӀрӀуагъэмкӀӀ, 2010-рз илъэсым имӀзӀае къы-щыублагъау мы ГупчӀм нӀбгы-рӀ 3041-рз къеолӀагъ. Мыхэм зӀкӀӀӀми медициӀӀ упӀӀӀӀӀӀӀ арагъӀкӀугъӀх. ЗӀфӀхысыжыхэм къызӀрагъӀӀӀӀӀӀӀӀ, нӀб-гырӀ 373-м япсауныгъӀӀӀ щы-нагъоу щыт уз зӀфӀшӀхъафхэр яӀӀх. Ахэм ащыщӀу нӀбгырӀ 430-р тутын ешӀох. Ащ фӀӀӀу къыхагъӀыгъэхэм врач зӀфӀшӀ-хъафхэр арагъӀпӀыгъӀх, пӀшӀӀ-рыгъӀшӀ медициӀӀ ІофтхъабзӀхэр адызӀрахагъагъӀх.

АдӀбз узхӀмкӀӀ Адыгэ рес-публикӀэ диспансерым илофшӀ-шӀӀӀӀ тызӀрӀащӀагъӀӀӀӀӀӀӀ, онкологие уз къызӀӀузыхэрэм языщӀан пӀӀч тутын ешӀоным пыщагъ. УпӀӀӀӀӀӀӀ зӀхӀащӀӀм къызӀрӀгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, кӀӀӀ-цыкӀлӀухэм апӀӀ тутыныр зыфӀ-дӀр зызӀрагъашӀӀӀ илъӀси 7 — 9, пшӀӀӀӀӀӀӀӀ илъӀси 10 — 12 аныбжӀ зыхъукӀӀ ары. Ахэм тутын ешӀоным не-пӀрӀ зыӀӀӀӀӀм диштӀу алъы-

хын. МыекъуапӀ дӀт пивӀшӀ заводым ипӀӀӀ ІофшӀӀӀӀӀ тутыныр чӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ ахъӀӀ шӀухъафтын ареты. Пред-приятиеу «КартонтарӀм» ипӀ-щи мы Іофхыгъом лъӀшӀу ынаӀӀ тет. Тутын ешӀохэрэм чыплӀӀ хӀхыгъэ афигъӀнӀфагъау ар чӀӀӀӀӀынымкӀӀ екӀӀӀӀӀӀ гъӀ-нӀфагъӀхэм яусӀ. ПивӀ зыщешӀо-хэрӀ шхӀӀӀу мы заводым иеу къызӀӀуахыгъэм тутын щырагъа-шӀохэрӀ. АрышӀ, тутын Іугъор къызӀемыкӀлӀухэрӀм джы рӀхъа-тӀу ащ зыщагъӀпсӀфын алъӀ-кышӀт. Ащ нэмыкӀӀу, МыекъуапӀ шхӀӀӀӀ-ешӀӀӀӀӀӀӀӀӀ дӀт ту-тын щырамыгъашӀохэрӀ. Ахэм ащыщых «ДышӀӀӀӀ», «ТӀ-тӀӀ», «Валюша» зыфилохэрӀ. Ахэм тутын зӀращырамыгъашӀохэрӀм къыхӀкӀӀу фӀӀӀ нахъ макӀэ къы-зӀрахырӀм щӀч хӀӀӀӀ. АрӀу щытми, тутын Іугъор къызӀемы-кӀлӀухӀу, рӀхъатӀу зызыгъӀпсӀ-фы зышӀӀӀӀӀӀӀӀӀ мыхэр гу-лӀтыплӀх. Тутын ешӀоным охӀ-тӀ кӀӀӀӀым къыкӀӀӀӀ чылуагъэ-дзыжыин алъӀкыӀӀу гъзӀтетхэм, телевидением мӀӀӀӀӀӀӀӀӀ кӀатхыхӀу лъӀӀӀушт. Ау къӀӀӀ-гъэн фае ар шыпкӀӀм зӀрӀ-пӀчыжӀӀ. Зыгу еӀӀжыгъэ цыфхэм ащ фӀӀӀ мӀӀӀӀӀӀӀӀӀ ашӀӀӀ агъӀхъушӀ, «ІазӀхэм» зафагъазӀ. Ау бӀрӀ ахэм адӀжӀ кӀуагъӀхэм шӀуагъэ къафихыгъау зӀхӀащӀӀӀ. Ащ фӀӀӀ «ІазӀхэм» ахъӀӀм нэмыкӀ гухӀӀӀ яӀӀ. Джащ фӀӀӀ къабз тутыныр чӀӀ-дзыжыын уигъӀӀӀӀӀӀӀ апте-кӀхэм ащӀӀӀӀ «пластырхэ-ри». Мыхэр мызӀу, мытӀоу зыуп-лӀӀӀӀӀӀӀӀ зы шӀуагъэ къы-зӀримытырӀр къагурылуагъ. Психологхэм зӀралытӀӀӀӀӀ, тутыныр чӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ «ІӀӀӀ» Іоф къыхӀхъанӀу щытӀӀ. Ар зӀлӀытыгъэр ежӀ цыфхым шӀӀӀ-хъуныгъау, теубытагъау иӀӀр ары.

Цыфхым ипсауныгъэ тутыным зӀрӀӀӀу къыфихырӀм бӀрӀ игугъу тӀшӀыми, ащ пыщагъэ хъугъӀхэм чӀӀӀӀӀыӀӀӀу загъӀ-хъазырырӀ. ЕжӀ-ежырӀу зӀ-гоожыхэрэм япчӀагъэ нахы-бӀ мӀӀӀу нахъ, хӀкыӀрӀ.

КъӀӀӀӀу уахътӀ зылӀ итлыр ныбжыкӀӀӀхэр ары. Ау ицӀы-кӀугъом къыщегъэжыгъау пса-уныгъэ зымӀӀӀ лӀӀужым сыда

Тутыным ыкӀи ащ къыпкыӀырэ Іугъом къахӀкыӀӀӀ цыфхыбӀм уз Іаехэр къаузых, сӀкӀатныгъэ хӀзыхырӀри макӀӀӀ, зидунай зыхъожыхэрэм япчӀагъи хӀхъо зӀпыт. Мы лъӀныкъомкӀӀ Урысыем дунаим ятӀӀӀӀ чыплӀӀӀ щылыгъ.

къыкӀегъэчыгъэным фӀгъӀхыгъэ унашӀоу щыӀӀм дырагъаштӀӀ тиреспубликӀӀ ит ІофшӀӀӀӀӀ зӀ-фӀшӀхъафхэм япӀӀӀхэм ащыщ-хэм ар зӀрагъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ аналӀ тырагъӀы. Ахэм зӀу ащыщ ЕджӀркъуае дӀт дӀгъӀшӀ заво-дӀу «МамрыкӀу» зыфилохэр. Ащ ипӀӀӀ ІофшӀӀӀӀӀӀ тутын щӀ-мышӀӀӀӀӀ афигъӀытагъ, ар зымыгъӀӀӀӀӀхэрэм тазыр аты-рельхӀӀ. Джыри зы щысӀ къӀс-

узӀрӀӀӀӀӀӀӀӀ? Сыд фӀӀӀ цыфхыкӀӀахэ ахэм дунаим къы-тырагъӀхӀон алъӀкышӀтыр? Сабый зышӀӀ хӀӀӀ бзылӀыгъау ту-тын Іугъор джыри псӀӀ къыз-тӀпшыхыхэрӀ сӀкӀатӀу дунаим тетым къызӀрӀӀӀӀӀӀӀ егуп-шыса? Хъау, ежӀ такыкӀ зӀ-улӀу «зызӀрӀгъӀтхъӀӀӀ» игу-шӀуагъошӀ, ащ фӀӀӀ «ІӀӀӀ-шӀӀӀӀӀӀ» ягупшысӀрӀ.

КІАРӀ Фатим.

ДЗЮДО. УРЫСЫЕМ И КУБОК

Ишлуагъэ къыокӕжы

Урысые Федерацием дзюдомкӕ и Кубок икы-дэхын фэгъэхыгъэ зэнэкӕокъоу къалэу Новый Уренгой шыкӕуагъэм бэнэкӕ 400 фэдиз хэлэ-жыагъ. Мыекӕопэ къэралыгъо технологическэ университетым щеджэрэ Тулпэрэ Айдэмыр ящэнэрэ чыплэр къыфагъэшъошагъ.

— Москва, Ленинград хэкум, Къыблэ шӕолпырым, нэмыкӕхэм дзюдомкӕ ябэнэкӕхэм алыр-гъум ялӕпӕсэныгъэ къыцагъэ-лӕгъуагъ, — къелуатэ Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренеру Бэстэ Сэлым. — Тулпэрэ Айдэмыр зӕлукӕгъуи 5 илагъ. Килограмм 81-м нэс къэзыщӕ-чирэмэ якуп бэнэкӕ 50 фэдиз хэтыгъ. Финалныкъом Айдэмыр зынэсым текӕоныгъэр къыхы-ным пӕблӕгъагъ. Москва икомандэ фӕбэнэрэ спортсменым зӕлукӕгъур къышлуихынын ылӕ-кыштӕу тӕлӕтӕштыгъэ. Аужыр-нэгъӕуплӕпӕгъухэм адыгэ клалэм нахъ чанэу зыкыгъӕлӕ-гъуагъ, ау судьяхэм унашӕоу ашыгъэр тиелпӕкӕхэм адиш-тагъӕл...

— Ящэнэрэ чыплэм икы-дэхын А. Тулпэрэ зэрэ-фӕбэнагъэр къыталоба.

— Финалныкъом къызэрэщы-уцугъэр Айдэмыр ыгу къеуагъ. Ящэнэрэ чыплэм икыдэхын кӕн къышӕхыгъӕп. Чӕчӕным ибэнэк-лоу зылукагъэм гугъэ ритыгъӕп. Айдэмыр псынклӕу зэрӕгупшы-сэрэм даклоу, къулайныгъэу хӕлпыр къызӕлуихыгъ, «къабзӕу» зӕлукӕгъур къыхыгъ.

— Джэрз медалыр Айдэ-мыр къызэрэфагъэшъо-шагъэм тигъӕгушлуагъ. Ац

ыпӕклӕ Адыгэ Рес-публикэм, Къыблэ шӕолпырым ячем-пион зэрӕхыгъэм тыцыгъуаз.

— Адыгэ Республикэм апэрэ чыплэр къышӕдӕп-хынын зэрӕмылӕшӕхыр дзюдом пыцагъэхэм дӕ-гъоу ашӕ. Зӕфӕдӕ он-тӕгъугъэ зилӕ бэнэкӕхэм анахъ лӕшыр къахӕдгъэ-щынын тӕ, тренерхэм, къытӕхыпӕкӕкы, Шӕ-оцӕикӕ Айдэмыррӕ Тул-пэрэ Айдэмыррӕ зы куп-ным щӕбанӕх. Тулпэрэ Шӕоцӕикӕ текӕоуи къыхӕкыгъ. Агу амыгъӕклодӕу апӕклӕ плӕнхӕу, мурадӕу зыфа-шыжырым фӕклонхӕу тӕгъасӕх.

— Шӕоцӕикӕ Айдэмыр Урысыем изэнэкӕокъу бӕмышӕу щыбани, ящэн-эрэ чыплэр къыдихыгъ, ышнахыжыгъу Рустам дышӕ медалыр къыфа-гъэшъошагъ. Тулпэрэм игухӕлхӕр сыд фӕдӕха?

— Мыекӕопэ къэралыгъо тех-нологическэ университетым ия 5-рэ курс сыщеджӕ, — зӕдӕг-щылӕгъур лӕгъӕкӕуатӕ Тулпэрэ Айдэмыр. — Дзюдомкӕ сыба-нӕ сшӕогъу.

— Айдэмыр, Европэм и

Кубок уфӕбанӕу къыхӕ-кыгъ. Зэнэкӕокъум ме-даль къышӕдӕмыхыгъэми, шуагъэ хӕпхыгъэу плы-тӕрӕба?

— Зэнэкӕокъу пӕпчъ хӕушъ-хыфкыгъу зыфӕтӕгъӕхызыры. Хӕгъӕгум е Европэм язӕлу-кӕгъухэм уахӕлажӕ зыхыкӕ, бэнэкӕ цӕрыломӕ, сӕнаушыгъэ зыхӕлхэм алырӕгъум уащылӕкӕ. Узӕбӕнырэм изекӕуакӕ, илӕбакӕ, гупшысӕу къызыхыгъафӕрэм, нэмыкӕхэм мӕхӕнӕ яоты. Убанӕ къӕс зыогъасӕ.

— Кошхӕблӕ узыдӕсым уятӕу Аскӕрбый тренеру уилагъ. Беданӕкӕ Рӕм-

занӕ джырӕ уахӕтӕ уегъасӕ. Тренерыр оркӕ хӕта?

— Сӕ сишӕшӕкӕ, тренерыр уят, уикӕлӕгъадж, пшынахыжъ. Уиныбджӕгу цыхӕшӕгъоу къы-зышӕбгъӕхыгъу, шхӕихыгъу удӕ-гушылӕ пшӕогъоу уахӕтӕ къыхӕ-кы. Тренерым угурылон, пытӕны-гъӕ фӕпшын фӕе. Беданӕкӕ Рӕ-мӕзанӕ гъунӕ имылӕу сыфӕраз.

— Кошхӕблӕ районӕу узыцаплӕгъэм спортым мӕхӕнӕу щыратырӕр ныбжыкӕлӕхэм апкыры-хӕу урехыплӕба?

— Спортымрӕ ныбжыкӕлӕгъум идӕхӕгъумрӕ зӕпхыгъӕх. Олим-пиадӕ джӕгунхэм ячемпионӕу Чыржыын Мухъарбый, дунаим самбӕмкӕ гъогъу 11 дышӕ медалыр къышӕдӕзыхыгъэ Хъа-санӕкӕ Мурат, нэмыкӕхэм та-рӕгушхо. Спортым гъӕхыгъэ цызышылӕгъэм ясурӕтхӕр Кош-хӕблӕ ичылплӕ анахъ дахӕхэм къацагъӕлӕгъох. Нурбый, спор-тыр цылӕныгъэм зӕрӕщыцӕр ары къӕсӕуатӕ сшӕогъор. Сыд фӕдӕ сӕнӕхӕт ныбжыкӕлӕхэм къыха-хыштми, физкультурӕмрӕ спор-тымрӕ ащыгъупшӕтӕп. Спортым къыуитырӕ ныбджӕгъухӕр ныб-джӕгу шыпкӕх. Псауныгъэр бгъӕпытӕнӕу уфӕемӕ, физкуль-турӕр гъӕныбджӕгу.

— Айдэмыр, спортсмен цӕрылохэм ясурӕтхӕу Кошхӕблӕ цытлӕгъухӕр-рэм уисурӕт ащыц хъу-нӕу, уигухӕлхышлухӕр къыбдӕхунхӕу «Адыгэ макъэм» еджӕхӕрэм ацӕлӕкӕ сыпфӕлӕло.

— Тхӕуегъӕпсӕу. Зӕклӕ къыт-фӕгумӕклӕхӕрэм сафӕраз. Сурӕтым итыр: Тулпэрэ Ай-дэмыр.

ФУТБОЛ. ПРЕМЬЕР-ЛИГӔР

«Локомотивыр» бӕрӕ апӕ итышӕта?

2013 — 2014-рэ илӕс ешӕгъум хӕхӕрӕ зичӕзыу зӕлукӕгъухӕр Урысыем ифутбол командӕхэм ялагъӕх. «Локомотивыр» апӕ зеришхыгъэр къыхӕдгъӕшӕзӕ, ауж къынӕхӕрэм ялофхӕр нахъ хылыгъэ зӕрӕхыгъэрэм тыналӕ тетӕдзӕ. «Анжи» ыкӕи «Терек» псынклӕу зыкӕалӕтыжышӕтмӕ къӕшӕлӕгъуае.

Ешӕгъухӕр

«Анжи» — «Томь» — 0:2.
Къӕлапчӕм лӕгуаор дӕзыдзӕ-гъӕхӕр: Панченко — 42, Ком-ков — 74, «Томь».

«Динамо» — «Урал» — 3:0.
Грант — 28, Кураны — 58, Кокорин — 70, «Динамо». Ко-кориным пенальтир дидза-гъӕп — 67.

«Крылья Советов» — «Краснодар» — 1:0.
Драгун — 69, «Крылья Советов».

«Кубань» — «Ло-комотив» — 1:3.
Сиссе — 90 +, «Кубань». Майкон — 5, Чорлука — 14, Буссуфа — 31, «Ло-комотив».

«Спартак» — «Волга» — 6:1.

Хурадо — 3,33, Барриос — 45, Оз-билиз — 50,77, «Спартак». Дворен-кович — 74, Коло-дин — 84, икӕлап-чӕ дидзӕжыгъ, «Волга». Булыкин —

64, пенальтир дидзагъӕп, «Волга».
«Ростов» — ЦСКА — 0:0.
«Рубин» — «Амкар» — 3:0.
Натхӕ — 38, Рондон — 68, Кузьмин — 77, «Рубин».
«Терек» — «Зенит» — 1:1.
Лебеденко — 51, «Терек».
Витсель — 74, «Зенит».

Чыплӕхӕр

Я 18-рэ ешӕгъухӕм ауж Пре-мьер-Лигӕм хӕт командӕхӕр чы-плӕу зыдӕштыхӕр, очко пчӕгъӕу ялӕр зӕтӕгъапшӕх.

1. «Локомотив» — 39
2. «Зенит» — 37
3. «Спартак» — 36
4. ЦСКА — 34
5. «Динамо» — 32
6. «Краснодар» — 30
7. «Амкар» — 30
8. «Ростов» — 24

9. «Кубань» — 23
10. «Рубин» — 23
11. «Кр. Советов» — 21
12. «Волга» — 18
13. «Томь» — 15
14. «Урал» — 12
15. «Терек» — 10
16. «Анжи» — 7.

Зичӕзыу
зӕлукӕгъухӕр

6.12.
«Краснодар» — ЦСКА
«Зенит» — «Урал»
7.12.
«Анжи» — «Кубань»
«Локомотив» — «Рубин»
«Волга» — «Кр. Советов»
8.12.
«Динамо» — «Амкар»
«Ростов» — «Спартак»
«Терек» — «Томь».

Шӕуналӕ тешӕудз: апӕу зыцӕ къетлогъӕ командӕхэм ястади-онхэм ешӕгъухӕр ащыклоштых.

БАСКЕТБОЛ. АПШӔРӔ КУПЫР

Къыхышӕтӕу тегъӕгъу

Мыекӕопэ баскетбол командӕу «Динамо-МГТУ»-м изичӕ-зыу ешӕгъухӕр республикэм икӕлӕ шхӕлӕ шыклоштых. Омскӕ икомандӕ тыгъӕгъазэм и 5 — 6-м тиспортсменхӕр лӕкӕштых. «Динамо-МГТУ»-м ешӕгъухӕм зафегъӕхызыры. Зӕлукӕгъуитлури къызыхыкӕ, апӕ итхэм ахӕхыжынын фӕшӕ амалышлухӕр илӕ хъуштых.

Нӕклубгор зыгъӕхызырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Зӕхӕзышагъэр
ыкӕи
къыдзӕзыгъӕкырӕр:
Адыгэ
Республикэм лӕпкӕ
лофхӕмкӕ, лӕкӕыб
къӕралхэм
ащыпсӕурӕ
тилӕпкӕгъухӕм
адырӕлӕ
зӕпхыныгъӕхэмкӕ
ыкӕи къӕбар
жыугъэм
иамалхэмкӕ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскӕр, 236

Редакциер
зыдӕштыр:
385000,
къ. Мыекъуапӕ,
ур. Первомайскӕр,
197.

Телефонхӕр:
приемнӕр:
52-16-79,
редактор шхӕлӕм
иапӕр
гуадзӕр:
52-49-44,

редактор гуадзӕр-
пшӕдӕкӕжы зы-
хырӕ секретарыр:
52-16-77.

Е-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхыаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хӕутын лофхӕмкӕ,
телерадиокӕтын-
хэмкӕ ыкӕи зӕлӕ-
лӕсыкӕ амалхэмкӕ
и Министерствӕ
и Темуыр-Кавказ
чыплӕ гъӕлоры-
шӕлӕ, зӕраушыхы-
тыгъӕ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышчыхаутырӕр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапӕ,
ур. Пионерскӕр,
268

Пчӕагъэр
4000
Индексхӕр
52161
52162
Зак. 3987

Хӕутыным
узцыкӕлтхӕнӕу щыт
уахӕтӕр
Сыхыатыр 18.00
Зышчыкӕлтхӕгъӕх
уахӕтӕр
Сыхыатыр 18.00

Редактор
шхӕлӕр
Дӕрбӕ Тимур

Редактор
шхӕлӕм
иапӕр гуадзӕр
Мӕшлӕкӕ
Сайд

Пшӕдӕкӕжы
зыхырӕ
секретарыр

Нӕпшӕкӕу
Заур

